

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансового аналізу та аудиту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Організація та методика контролю ефективності використання оборотних активів підприємства»

Студентки 2 курсу, 6м групи,
спеціальності: 071 «Облік і
оподаткування»
спеціалізації: «Фінансовий аналіз
та аудит»

Кравченко Олександра Андріївна

Науковий керівник
канд. екон. наук

Гоцуляк Володимир Дмитрович

Гарант освітньої програми
д-р. екон. наук; доцент

Назарова Каріна Олександрівна

Київський національний торговельно-економічний університет
Факультет обліку, аудиту та інформаційних систем
Кафедра фінансового аналізу та аудиту
Спеціальність «Облік і оподаткування»
Спеціалізація «Фінансовий аналіз та аудит»

Затверджую

Зав. кафедри К.О. Назарова

“ _____ ” _____ 20__ р.

Завдання
на випускню кваліфікаційну роботу (проект) студентки

Кравченко Олександри Андріївни

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи(проекту): Організація та методика контролю ефективності використання оборотних активів підприємства (на матеріалах ТОВ «Консалтингова компанія «Голден Траст»).

Затверджена наказом по університету від «18» січня 2019 року, № 140

2. Термін здачі студентом закінченої роботи (проекту): “ 01” 11 2019 р.

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту):

Мета роботи: узагальнення теоретичних і практичних основ організації та методики контролю ефективності використання оборотних активів ТОВ «Консалтингова компанія «Голден Траст».

Об’єкт роботи: фінансово-господарська діяльність ТОВ «Консалтингова компанія «Голден Траст».

Предмет роботи: методичні, організаційні та практичні питання контролю ефективності використання оборотних активів підприємства.

4. Перелік графічного матеріалу (з точним визначенням обов’язкових креслень): таблиці та діаграми основних показників, що характеризують структуру оборотних активів підприємства; оцінка структури і динаміки майна підприємства; аналіз структури і динаміки активу балансу.

5. Консультанти по роботі (проекту), із зазначенням розділів проекту, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	Гоцуляк В.Д.		
2	Гоцуляк В.Д.		
3	Гоцуляк В.Д.		

6. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань, що їх належить розробити):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНТРОЛЮ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

- 1.1. Економічна сутність та класифікація оборотних активів підприємства
- 1.2. Задачі та роль контролю в системі управління оборотними активами
- 1.3. Перспективи розвитку консалтингових компаній в сфері аудиторських послуг в Україні

РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

- 2.1. Оцінка нормативно-правового забезпечення та спеціальної літератури з питань дослідження
- 2.2. Стан та структура оборотних активів суб'єкта господарювання
- 2.3. Формування фактографічної інформації в процесі контролю ефективності використання оборотних активів

РОЗДІЛ 3. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «КОНСАЛТИНГОВА КОМПАНІЯ «ГОЛДЕН ТРАСТ»

- 3.1. Аналіз показників оборотності окремих елементів оборотних активів ТОВ «Консалтингова компанія «Голден траст»
- 3.2. Аналітична оцінка ефективності використання оборотних активів
- 3.3. Методика вдосконалення контролю ефективності використання оборотних активів

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

7. Календарний план виконання роботи (проекту)

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи (проекту)	Термін виконання етапів роботи (проекту)	
		за планом	фактично
1	Розробка плану ВКР		
2	Написання 1 розділу ВКР		
3	Написання 2 розділу ВКР		

4	Написання 3 розділу ВКР		
5	Написання вступу та висновків ВКР		
6	Представлення роботи на кафедру		
7	Підготовка доповіді та ілюстрованого роздавального матеріалів		
8	Попередній захист ВКР		

Дата видачі завдання «20» лютого 2019 р.

Керівник випускної кваліфікаційної роботи

к.е.н. Гоцуляк В.Д.

Гарант освітньої програми

д.е.н. Назарова К.О.

Завдання прийняв до виконання студент-дипломник

Кравченко О.А.

Висновок керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Студентка Кравченко Олександра Андріївна виконала випускну кваліфікаційну роботу на актуальну тему обумовлену інтеграцією України у світове співтовариство та переходом, у зв'язку з цим, на міжнародні стандарти фінансової звітності. Дане дослідження здійснювалося на матеріалах підприємства ТОВ «Консалтингова компанія «Голден Траст».

Як за змістом, так і за формою представлена робота відповідає вимогам Вищої школи і Методичним вказівкам до виконання випускних кваліфікаційних робіт. Студентка зуміла показати на достатньому рівні як теоретичні знання, так і практичні навички з обліку, фінансового аналізу, незалежного аудиту та внутрішнього контролю, отримані впродовж терміну навчання. В роботі студентка дослідила стан і розвиток наукових досліджень та нормативного регулювання бухгалтерського обліку в Україні.

Студентка проаналізувала діяльність підприємства ТОВ «Консалтингова компанія «Голден Траст» за п'ять років (з 2014 р. по 2018 р.), опрацювала значну кількість нормативно-правових джерел та спеціальної літератури.

Позитивним моментом є те, що студентка змогла застосувати набуті теоретичні знання з обліку, фінансового аналізу, внутрішнього та зовнішнього контролю до об'єкта дослідження. В роботі спостерігається наявність власної обґрунтованої думки щодо особливостей та проблематики контролю використання оборотних активів.

Представлена робота містить достатню кількість таблиць, графічного матеріалу, додатків тощо. В роботі наявні окремі неточності, які в цілому не знижують якісного рівня роботи.

Керівник _____

Висновок кафедри про випускну кваліфікаційну роботу(проект)

Випускну кваліфікаційну роботу (проект) переглянуто.

Студентка Кравченко Олександра Андріївна може бути допущена до захисту цієї роботи (проекту) в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____

К.О. Назарова

“ _____ ”

2019 р

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНТРОЛЮ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	13
1.1. Економічна сутність та класифікація оборотних активів підприємства.....	13
1.2. Задачі та роль контролю в системі управління оборотними активами.....	18
1.3. Перспективи розвитку консалтингових компаній в сфері аудиторських послуг в Україні	21
РОЗДІЛ 2 ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ	26
2.1. Оцінка нормативно-правового забезпечення та спеціальної літератури з питань дослідження	26
2.2. Стан та структура оборотних активів суб'єкта господарювання	31
2.3. Формування фактографічної інформації в процесі контролю ефективності використання оборотних активів	34
РОЗДІЛ 3 ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «КОНСАЛТИНГОВА КОМПАНІЯ «ГОЛДЕН ТРАСТ»	41
3.1. Аналіз показників оборотності окремих елементів оборотних активів ТОВ «Консалтингова компанія «Голден Траст»	41
3.2. Аналітична оцінка ефективності використання оборотних активів	43
3.3. Методика вдосконалення контролю ефективності використання оборотних активів	47
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52
ДОДАТКИ.....	59

ВСТУП

Актуальність обраної теми роботи. Нині особливого значення для кожного підприємства набуває питання управління оборотними активами, що спонукає науковців і практиків до вирішення наявних теоретичних і практичних питань у цій сфері. Переважно це стосується розробки та впровадження в області управління оборотними активами таких підходів, які б дозволили забезпечити стійкий фінансовий стан підприємства, високу кредитоспроможність та інвестиційну привабливість.

У великій мірі рівень забезпеченості вітчизняних підприємств оборотними активами залежить від соціально-економічного розвитку країни, регіону, який включає розвиток виробничого потенціалу, динаміку обсягів будівництва, виробництва, ступінь сировинної забезпеченості, рівень попиту, соціальний клімат, рівень інвестиційної активності тощо.

Оборотні активи для будь-якого підприємства є основним ресурсом для забезпечення його діяльності. Це зумовлюється тим, що від їх кількості, якості та порядку формування залежить рівень розвитку підприємства та країни в цілому. На разі, в умовах ринкового розвитку економічних відносин власник підприємства, керівник, головний бухгалтер повинні спрямовувати зусилля на організацію аналітичної роботи на підприємстві як один із основних важелів досягнення ефективності використання оборотних активів, такого як економічний аналіз.

Концептуальні основи управління оборотними активами досліджувалися в працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як І. А. Бланк, Е. Р. Брігхем, Ф. Ф. Бутинець, І. В. Зелгавіс, К. В. Ізмайлова, Г. Г. Кірейцев, В. В. Ковальов, М. Н. Крейніна, В. Ф. Максимова, В. О. Мец, Є. В. Мних, Л. Н. Павлова, А. М. Поддєрьогін, П. Л. Попович, Г. В. Савицька, М. Г. Чумаченко, А. Д. Шеремет, С. І. Шкарабан та ін. Незважаючи на це, існує низка теоретичних і практичних питань, які потребують додаткового дослідження. До таких питань слід віднести: питання оцінки ефективності використання оборотних активів, проблеми

удосконалення системи обліково-методичного забезпечення оборотних активів, нейтралізацію впливу кризових явищ на формування оборотних активів тощо. Вважаючи на це обрана тема дослідження є актуальною та має наукову і практичну цінність.

Мета роботи – узагальнення теоретичних і практичних основ організації та методики контролю ефективності використання оборотних активів підприємства.

Основні завдання дипломної роботи:

- з'ясувати сутність оборотних активів підприємства та їх класифікацію;
- визначити завдання та роль контролю в системі управління оборотними активами;
- охарактеризувати перспективи розвитку консалтингових компаній у сфері аудиторських послуг в Україні;
- оцінити нормативно-правове забезпечення контролю в системі управління оборотними активами;
- дослідити стан і структур оборотних активів ТОВ «Консалтингова компанія «Голден Траст»;
- розглянути особливості фактографічної інформації в процесі контролю ефективності управління оборотними активами;
- проаналізувати показники оборотності активів підприємства;
- оцінити ефективність використання оборотних активів;
- запропонувати шляхи вдосконалення контролю ефективності управління оборотними активами.

Об'єктом дослідження є процес контролю ефективності управління оборотними активами підприємства ТОВ «Консалтингова компанія «Голден Траст».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних питань управління оборотними активами управління оборотними активами підприємства.

Методи дослідження. У ході дослідження використовувались методи індукції та дедукції – на етапі збору, систематизації і обробки інформації щодо сутності оборотних активів та процесу теоретичного осмислення проблеми; методи аналізу та синтезу – для поєднання різних складових економічних явищ в єдиному процесі.

Інформаційна база дослідження. Під час дослідження використовувалися законодавча та нормативно-правова база України, наукові дослідження провідних вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів з питань економіки, аналізу та контролю, статистична, податкова та фінансова звітність підприємства.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в розроблених науково-методичних рекомендаціях, спрямованих на удосконалення контролю ефективності управління оборотними активами.

Практичне значення дослідження полягає в розробці системи ефективного контролю ефективності управління оборотними коштами ТОВ «Консалтингова компанія «Голден Траст», яка може бути використана на інших підприємствах.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНТРОЛЮ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Економічна сутність та класифікація оборотних активів підприємства

Поняття оборотні активи використовується в економічній літературі з початку 20 ст. Термін «оборотні активи» трактується по різному в залежності від етапу розвитку економіки. Так, в умовах адміністративно-командної системи використовувалось поняття «оборотні кошти». Основною функцією оборотних активів за адміністративно-командної системи вважалось розрахунково-платіжне обслуговування кругообігу грошових коштів підприємства, фінансування його поточних витрат. Оборотні кошти включали грошові суми, які використовувались для купівлі сировини, матеріалів, на заробітну плату виробничому та адміністративному персоналу підприємства, для сплати податків та інших витрат, які оплачені у поточному періоді [21, с. 42].

Згодом під час планування та аналізу діяльності підприємства відбулось привалювання натуральних показників над вартісними. В результаті цього платежі (початкова і кінцева фаза руху оборотних засобів) утратили своє першочергове значення та відійшли на другий план, а запаси матеріалів, сировини, готової продукції, незавершене виробництво, тобто, проміжні ланки набули першорядного значення та стали головним змістом оборотних активів.

Отже, оборотні кошти є формою руху вартості, її кругообігу на підприємстві. Оборотні активи авансуються у вигляді грошових коштів для створення запасів основної та допоміжної сировини, матеріалів, виробничого інструменту і готової продукції. Функція оборотних коштів полягає в платіжно-розрахунковому обслуговуванні кругообігу цінностей.

У сучасній вітчизняній економічній літературі немає єдиного трактування змісту поняття «оборотні активи». Основні підходи до визначення оборотних активів наведено в Додатку А.

Таким чином, можемо зауважити, що наразі налічується значна кількість різних наукових підходів до трактувань поняття «оборотні активи». Українські науковці визначають оборотні активи як сукупність матеріальних та фінансових активів, як грошові кошти, та як сукупність матеріально-речовинних цінностей.

За рахунок оборотного капіталу на підприємстві формується значна кількість основних елементів оборотних активів, яким необхідна індивідуалізація управління. Тому для управління оборотними активами підприємства потрібно їх класифікувати.

На думку професора Ф. Ф. Бутинця, класифікація будь-яких елементів відбувається на основі зв'язку між ними, який виражається в їх розміщенні і в певній послідовності визначеної системи щодо окремих загальних принципів. У науковій практиці передбачена певна систематизація знань про той або інший предмет [18, с. 38].

Класифікація оборотних активів за основними ознаками і елементами наведена в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація оборотних активів підприємств [37, с. 45]

№ з/п	Класифікаційні ознаки оборотних активів	Види оборотних активів
1	2	3
1	За характером фінансових джерел формування	1) валові оборотні активи; 2) чисті оборотні активи; 3) власні оборотні активи.
2	За видами	1) виробничі запаси сировини, матеріалів, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів; 2) запаси готової продукції; 3) дебіторська заборгованість; 4) грошові кошти; 5) інші види оборотних активів.
3	Залежно від участі в кругообігу	1) оборотні активи у сфері виробництва (оборотні фонди); 2) оборотні активи у сфері обігу (фонди обігу).

1	2	3
4	За характером участі в операційному процесі	1) оборотні активи, що обслуговують виробничий цикл аграрного підприємства; 2) оборотні активи, що обслуговують фінансовий цикл аграрного підприємства.
5	Залежно від методів планування, принципів організації та регулювання	1) нормовані; 2) ненормовані.
6	За періодом функціонування	1) постійна частина оборотних активів; 2) змінна частина оборотних активів.
7	За часом перебування в кругообігу	1) початкові; 2) функціональні; 3) накопичені.
8	За ступенем ліквідності	1) абсолютно ліквідні (високоліквідні); 2) швидколіквідні (середньоліквідні); 3) малоліквідні (низьколіквідні).
9	За формою функціонування	1) монетарна форма; 2) речова форма
10	За ризиком вкладення	1) оборотні активи з високим ризиком вкладення; 2) оборотні активи з середнім ризиком вкладення; 3) оборотні активи з низьким ризиком вкладення
11	За ступенем захищеності від інфляції	1) оборотні активи, що не підлягають інфляційним втратам; 2) оборотні активи, що піддаються інфляційним втратам

Наведена класифікація має умовний характер, адже впливу інфляції не піддаються прямо лише ті активи, які вироблені на підприємстві. Інфляція має найбільший прямий вплив на знецінення грошей.

Для діючих підприємств фінансування оборотних активів зводиться до забезпечення зростаючих потреб в оборотних коштах. Необхідно зауважити, що зміни кон'юнктури обумовлюють зміну потреби підприємства в оборотних активах, через що покрити непередбачувані потреби лише за рахунок власних коштів важко.

Склад та структура джерел фінансування оборотних активів є динамічними. Джерела фінансування оборотних активів залежать від фінансового стану підприємства, моделі фінансування його активів та можуть з часом змінюватися. Варто зазначити, що при умові збільшення частки власного капіталу у структурі фінансування оборотних активів та відповідного зменшення частки позикового

капіталу зростає ефективність використання оборотних активів та підвищується рівень рентабельності підприємства.

Отже, однією з найважливіших передумов забезпечення ефективності використання оборотних активів підприємства та його рентабельності є дотримання раціонального співвідношення у структурі джерел фінансування.

Формування оборотних активів підприємства необхідно здійснювати з урахуванням усіх аспектів його діяльності. Оборотні активи підприємства формуються за рахунок джерел, які можна поділити на три групи:

- 1) власні;
- 2) залучені;
- 3) позикові.

Власні оборотні активи, які сформовані підприємством, можуть змінюватися під впливом різних чинників. Тому при складанні фінансового плану необхідно щорічно уточнювати їх розмір відповідно до зміни обсягів виробництва і асортименту продукції, що виробляється, умов постачання та збуту. Підприємства, які тільки розпочинають діяльність, формують оборотні кошти за рахунок внесків засновників до статутного фонду. На діючих підприємствах власним джерелом фінансування оборотних активів є нерозподілений прибуток, кошти від емісії цінних паперів та прирівняні до власних оборотних коштів сталі пасиви.

Позиковими називається частина оборотних засобів, які підприємство формує за рахунок отримання банківських кредитів з метою створення сезонних запасів матеріальних цінностей та покриття витрат виробництва. Ці кошти підприємство залучає на певний строк, після завершення якого вони мають бути повернуті кредиторю [42, с. 152].

Залученими називаються кошти, що не належать підприємству, проте внаслідок діючої системи розрахунків перебувають у його обігу, прикладом може бути кредиторська заборгованість.

Основним джерелом поповнення оборотних засобів є отриманий за результатами діяльності прибуток, а також прирівняні до власних коштів сталі

пасиви, представлені коштами, що не належать підприємству, але постійно знаходяться в його обороті.

Управління кредиторською заборгованістю базується на специфічних принципах і методологічних засадах, що дозволяють виділити управління кредиторською заборгованістю, як окремий блок. Модель управління кредиторською заборгованістю підприємства формується як сукупність окремих фінансово-математичних методів, що виступають методологічним базисом процесу управління, конкретних методик, технологій, способів та прийомів обґрунтування фінансових рішень [48].

Окремі науковці вважають, що проблема неплатежів пов'язана із збільшенням кредиторської заборгованості підприємства. Проте, між проблемою неплатежів та зростанням кредиторської заборгованості підприємства є зворотний зв'язок. Суттєве скорочення попиту на продукцію національних підприємств, втрата ринків збуту і сировини що не підкріплено своєчасними та ефективними діями уряду відносно структурної перебудови економіки, мають значний вплив на зростання неплатежів.

Також проблема неплатежів пов'язана з обмежувальною грошово-кредитною політикою держави, що спрямована в першу чергу на подолання інфляції і стабілізацію валютного курсу, що в свою чергу гальмує виконання підприємствами власних платіжних зобов'язань. Тому, відповідальність за виникнення проблеми неплатежів не може бути покладено тільки на підприємства.

Сьогодні спостерігається відсутність прозорої системи взаєморозрахунків між суб'єктами господарювання, яка передбачає, в першу чергу, фінансову і майнову відповідальність підприємств за наслідки їхньої діяльності. Тому, для ефективної діяльності і розвитку підприємства потрібно контролювати і своєчасно приймати рішення.

Таким чином, правильне співвідношення між власними, позиковими і залученими джерелами фінансування оборотних засобів відіграє важливу роль в укріпленні фінансового стану підприємства.

1.2. Задачі та роль контролю в системі управління оборотними активами

Система управління оборотними активами є частиною загальної фінансової стратегії підприємства, яка полягає у формуванні необхідного обсягу та складу оборотних активів, їх фінансуванні та оптимізації структури.

Також, під системою управління оборотними активами можна визначити сукупність цілеспрямованих і узгоджених взаємозв'язків між суб'єктом і об'єктом управління шляхом реалізації функцій управління із використання сформованих засобів, методів, механізмів та фінансово-економічних інструментів аналізу, дослідження, перетворення пов'язаних між собою процесів розподілення, використання, формування, контролювання оборотних активів та джерел їх фінансування за структурою обсягом і складом при умові врахування внутрішніх і зовнішніх загроз і з метою підвищення рівня фінансової стійкості підприємства.

До таких завдань, які вирішуються на рівні підприємства щодо оборотних активів, належать:

- визначення оптимального обсягу та структури оборотних активів;
- мінімізація витрат на фінансування та підтримку певного їх обсягу;
- управління чистим оборотним капіталом;
- забезпечення ліквідності та платоспроможності;
- формування оптимального обсягу товарно-матеріальних запасів;
- управління дебіторською заборгованістю;
- управління грошовими коштами [49, с. 201].

До принципів управління оборотними активами належать такі, як:

1. Принцип єдності. Відповідно до нього, управління оборотними активами здійснюється в межах загальної системи управління підприємством, бо будь-яке управлінське рішення впливає на все підприємство.

2. Принцип своєчасності. За цим принципом, будь-яке управлінське рішення щодо формування та використання кожної складової оборотних активів має ухвалюватися своєчасно та на основі отримання оперативної правдивої інформації.

3. Принцип безперервності. У межах принципу управління оборотними активами може розглядатися як постійний процес, який забезпечує прийняття ряду управлінських рішень, що впливають на ліквідність та платоспроможність підприємства.

4. Принцип оптимальності. Згідно з цим принципом, будь-яке управлінське рішення щодо визначення обсягів оборотних активів та всіх їх складових направляється на їх оптимальне співвідношення.

5. Принцип раціональності. Цей принцип означає, що всі складові оборотних активів повинні бути раціонально розміщені між стадіями виробничого процесу підприємства.

До основних функцій управління оборотними активами належать загальні, але пристосовані до специфіки об'єкта дослідження, а саме:

1. Контрольну. Реалізація цієї функції пов'язана зі створенням системи постійного контролю за обсягами оборотних активів і, в результаті, за станом ліквідності та платоспроможності підприємства.

2. Стабілізуючу. У процесі реалізації цієї функції повинен забезпечуватися достатній рівень ліквідності та платоспроможності підприємства, що є досить важливим для стабільного його функціонування та подальшого розвитку.

3. Аналітичну. Реалізація цієї функції забезпечує проведення постійного аналізу стану оборотних активів і всіх складових, порівняння їх обсягів з поточними зобов'язаннями, дослідження їх динаміки, здійснення аналізу факторів, які впливають на стан оборотних активів.

Система управління оборотними активами передбачає здійснення декількох етапів.

На першому етапі необхідно провести аналіз використання оборотного капіталу в операційному процесі підприємства в попередньому періоді. Для цього розглядається динаміка загального обсягу оборотного капіталу, динаміка складу

оборотних активів, сформованих за рахунок оборотного капіталу. Аналіз складу оборотних активів підприємства за окремими їх видами дозволяє оцінити рівень їх ліквідності. Результати дозволяють визначити загальний рівень ефективності управління оборотним капіталом і виявити напрями його збільшення в майбутньому періоді [53, с. 212].

На другому етапі відбувається визначення основних підходів до формування оборотних активів за рахунок операційного капіталу підприємства.

На третьому етапі здійснюється оптимізація обсягу оборотних активів. Така оптимізація повинна виходити з вибраного типу політики формування оборотних активів, забезпечуючи заданий рівень співвідношення ефективності та ризику використання оборотного капіталу.

Оптимізація співвідношення постійної та змінної частин оборотного капіталу, використовуваних в операційному процесі, належить до четвертого етапу. Це є основою для управління його оборотністю.

На п'ятому етапі відбувається забезпечення необхідної ліквідності використовуваних активів, сформованих за рахунок оборотного капіталу.

На заключному (шостому) етапі забезпечується збільшення рентабельності оборотного капіталу. Його розмір повинен генерувати певний прибуток при його використанні у виробничо-збутовій діяльності.

Розробка політики управління грошовими коштами підприємства передбачає наступні етапи [22, с. 112]:

1. Аналіз грошових коштів підприємства в попередньому періоді.
2. Оптимізація середнього залишку грошових коштів підприємства.
3. Диференціація середнього залишку грошових коштів у національній і іноземній валюті.
4. Вибір ефективних форм регулювання середнього залишку грошових коштів.
5. Забезпечення рентабельного використання тимчасово вільного залишку грошових коштів.

6. Побудова ефективних систем контролю за грошовими коштами підприємства.

Таким чином, система управління оборотними засобами є системою цілеспрямовано організованих взаємодій між об'єктом та суб'єктом управління шляхом реалізації функцій управління із використанням комплексу засобів, методів та фінансово-економічних інструментів дослідження і трансформації взаємопов'язаних процесів формування і використання оборотних активів та джерел їх фінансування за складом, обсягом, структурою з урахуванням дії на них різноманітних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

1.3. Перспективи розвитку консалтингових компаній в сфері аудиторських послуг в Україні

Сучасний стан розвитку вітчизняного ринку консалтингових послуг є досить нестабільним та залежить від кон'юнктури ринку в цілому. Негативним фактором є те, що, незважаючи на значну кількість гравців, головний механізм регулювання ринку консалтингових послуг – конкуренція – так остаточно і не сформувався.

Головне завдання консалтингових компаній є надання допомоги власним клієнтам для вирішення проблем в сфері управління. Вирішити це завдання консалтингові компанії можуть різними шляхами: визначити проблему і надати клієнту способи її вирішення; допомогти клієнту самому визначати проблему в окреслити шляхи для її вирішення; навчити клієнта, як знаходити та вирішувати проблеми.

На практиці всі ці моделі досить часто переплітаються та взаємодоповнюють одна одну. Акценти зміщуються в залежності від того, що клієнту більше за все необхідне: щоб вирішили проблему за нього, чи допомогли вирішити проблему, чи навчили, як її вирішувати. Визначення ступеня цієї необхідності, як і необхідності консалтингових компаній взагалі, залежить від низки чинників: часу, адже будь-яка проблема має свої часові обмеження; персоналу як інтелектуального ресурсу; грошей – залучення консультантів вимагає затрат [29, с. 10].

Наявність різних чинників та предметних областей визначають різноманітність видів консультаційних послуг. Так, згідно з класифікацією Європейського довідника консультантів, загалом існує 84 види консалтингових послуг, що об'єднані у 8 найголовніших груп:

1. загальне управління,
2. фінансове управління,
3. адміністрування,
4. управління кадрами,
5. виробництво,
6. маркетинг,
7. інформаційна технологія,
8. спеціалізовані послуги.

До групи спеціалізовані послуги входять: консалтинг з управління електроенергетикою, навчальне консультування, інженерний консалтинг, інформаційний консалтинг, екологічний консалтинг, юридичний консалтинг, консалтинг у державному секторі, консалтинг по управлінню розподілом матеріалів та матеріально-технічному постачанню, консалтинг з телекомунікацій.

Усі перелічені послуги надають українські консалтингові компанії, крім того їх список може постійно розширюється в залежності від економічної ситуації. Наприклад, сьогодні в Україні усе більшої популярності набирають такі послуги, як: рекрутингові послуги, аудит та податковий консалтинг, проектно-інвестиційні послуги, консалтинг побудови систем фінансового управління, інжинірингові та реінжинірингові послуги, консалтинг оцінки активів, послуги з антикризового управління, консалтинг залучення позикових коштів, консалтинг з управління структурою капіталу, розробкою маркетингової політики тощо. Все більш актуальним стає розрахунок перспективності виробництва тієї чи іншої продукції, виду діяльності. В умовах зростаючої інфляції, змінної законодавчої основи бізнесу, перманентного бюджетного дефіциту особливого значення набуває управлінський консалтинг, який потрібний для того, щоб усунути неясності, які

виникають у ході підготовки, прийняття та практичної реалізації найбільш важливих управлінських рішень.

Сьогодні активно розвивається такий перспективний напрям консалтингу як аутсорсинг. Аутсорсинг – це новий підхід до підвищення ефективності діяльності підприємства при мінімальних витратах, що заснований на повній чи частковій передачі рутинних функцій підприємства (мова йде про бухгалтерський облік, податковий аудит, управління персоналом тощо) консалтинговій компанії для зосередження власних зусиль підприємства на вирішенні головних стратегічних завдань. Підприємство-замовник аутсорсингу залучає консалтингову компанію для вирішення певних завдань на постійній основі, повністю замінюючи власний підрозділ на консультантів.

Аналіз консалтингової діяльності в Україні дає можливість охарактеризувати її як різновид асиметричної олігополії, головною особливістю якої є наявність значної кількості фірм на ринку і контролю за 2/3 ринку з боку невеликої групи компаній-лідерів [29, с. 14]. Особливістю консалтингового продукту є його унікальність, що набута за допомогою адресної орієнтації на потреби споживача. Саме цією специфікою обумовлена більшість параметрів, за якими відрізняються стратегії консалтингових компаній на вітчизняному ринку.

Найбільш суттєвими параметрами є: репутація компанії; якість наданого продукту; доступ до фінансових джерел (цільове фінансування); політика ціноутворення; спеціалізація; відносини з державними органами.

Сьогодні у консалтинговій діяльності в Україні можна виділити три стратегічні групи компаній:

- група А – крупні міжнародні консалтингові і аудиторські компанії;
- група В – провідні вітчизняні консалтингові компанії;
- група С – дрібні спеціалізовані вітчизняні консалтингові компанії.

Гравці, що входять в групу А започаткували свою діяльність в Україні слідуючи за бізнесом власних постійних клієнтів – крупними промисловими міжнародними корпораціями [57].

Очевидно, що значна кількість послуг у цьому споживчому сегменті належить аудиту, ринковим дослідженням, консолідації фінансової звітності розвитку бізнес-процесів, тощо. Крім консалтингового супроводу власних міжнародних клієнтів, компанії групи А задіяні в реалізації багатьох програм технічної допомоги вітчизняним підприємствам та некомерційних проектах. Через специфіку споживчого сегмента компаній групи А найбільша частка в обсягах реалізованих послуг належить інвестиційному консалтингу і ринковим дослідженням. Ці продукти користуються значним попитом у компаній-інвесторів, які виходять на український ринок. Саме управлінський консалтинг викликає найбільший інтерес переважно як супровід інвестиційного консалтингу. Серед вітчизняних клієнтів компаній групи А останнім часом набувають популярності продукти з організації маркетингу і розширення бізнесу.

Вітчизняні консалтингові компанії групи В виникли та отримали розвиток в результаті процесів приватизації. Ці компанії розпочинали свою діяльність з надання комплексних послуг з приватизації щодо питань управління, оподаткування, законодавства, тощо. Компанії групи В не можуть конкурувати з іноземними компаніями як у галузі якості наданих продуктів, так і ділової репутації чи рівня сервісу. Через це ціни на продукти компаній групи В значно нижчі, ніж компаній групи А, а утримання позицій на вітчизняному ринку залежить тільки від власних стратегічних зусиль.

До компаній стратегічної групи С відносяться національні консалтингові компанії з початково визначеною спеціалізацією діяльності, яка виникли протягом останніх декількох років. До них відносяться дрібні маркетингові, аудиторські, юридично-консультаційні компанії, а також організації, які здійснюють консультування обмеженого споживчого сегмента (за певними напрямками чи галузями – приватизація земельних ділянок, консультування агропромислових підприємств тощо). Кількість компаній групи С досить велика (2/3 від загальної кількості учасників консалтингового ринку) і вони займають певну ринкову нішу на ринку, детальніше зображено на Рис. 1.1.

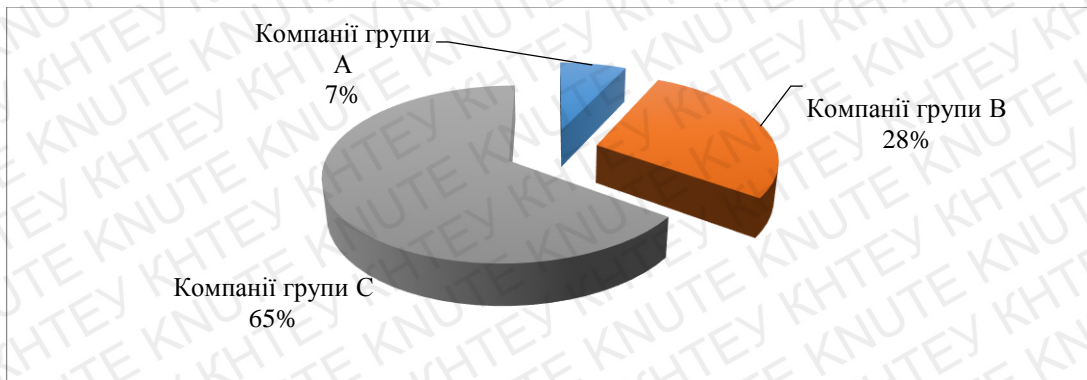

Рис. 1.1. Структура ринку консалтингової діяльності в Україні 2017-2018 рр., %

Стадія розвитку вітчизняного консалтингу на даному етапі є перехідною, а подальші перспективи формування цієї галузі повністю залежатимуть від процесу стабілізації ринкових відносин в Україні загалом. На сьогодні основними тенденціями розвитку галузі консалтингу в Україні є:

- зміна суспільного інформаційного менталітету і формування свідомого попиту на консалтингові продукти;
- зростання частки вітчизняних консалтингових компаній у загальних продажах галузі;
- зростання попиту на консалтингові послуги щодо розробки, впровадження і супроводження експортно-імпортних схем, оптимізації бізнес-процесів, переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) тощо;
- активізація конкурентної боротьби за рахунок зниження бар'єрів мобільності стратегічної групи іноземних компаній та проникнення в цю сферу нових гравців.

Загалом розвиток вітчизняної консалтингової галузі може отримати конструктивний напрям лише у випадку системних перетворень у національній економіці. Одночасно з цим саме політичні події і процеси інтеграції вітчизняного бізнесу в світовий економічний простір та необхідність використання в діяльності національних виробників сучасних систем управління сприятимуть активному розвитку ринку консалтингових послуг в Україні.

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

2.1. Оцінка нормативно-правового забезпечення та спеціальної літератури з питань дослідження

В українській нормативній документації не існує розмежування поняття оборотний капітал і оборотні активи. В НП(С)БО 1 вказано, що «Оборотні активи – гроші та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або використання протягом операційного циклу або протягом 12 місяців з дати балансу» [8].

Розглянувши поняття «оборотні активи» в різних літературних джерелах, можна виділити основні підходи економістів щодо трактування сутності оборотних активів:

- 1) сукупність оборотних фондів і фондів обігу;
- 2) оборотні засоби підприємств, які відображаються в активі їх бухгалтерського балансу;
- 3) грошові кошти і їх еквіваленти, та інші активи, які використовують в одному операційному циклі;
- 4) сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують його поточну господарську діяльність і повністю споживаються протягом одного операційного циклу;
- 5) засоби підприємства, що повністю переносять власну вартість на вартість виготовленої продукції.

Серед науковців найбільше прихильників визначення оборотних активів як сукупності оборотних фондів та фондів обігу; грошових коштів і їх еквівалентів, а також інших активів, які використовують в одному операційному циклі.

А. Н. Азрилян, Ф. Ф. Бутинець, Н. М. Грабова, К. Р. Гордієнко, А. Г. Загородній,

Н. В. Чебанова, під оборотними активами розуміють грошові кошти і їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, які призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу, чи протягом 12 місяців з дати балансу.

На основі аналізу наведених вище визначень оборотних активів, можна запропонувати їх власне визначення. Оборотні активи – це сукупність майнових цінностей підприємства, які обслуговують поточний господарський процес та повністю споживаються протягом одного операційного циклу.

Трактування оборотних активів українськими дослідниками, суттєво відрізняються від тих, які наводяться в західних працях з фінансового менеджменту. Так, у західній літературі досліджують поняття «оборотний капітал», під яким розуміють категорію «працюючий капітал» (working capital).

Наприклад, американські економісти Ю. Брігхем та С. Л. Гапенский у своїй книзі «Фінансовий менеджмент» наводять дві дефініції «працюючого капіталу»:

- 1) валовий працюючий капітал, під яким розуміють поточні активи;
- 2) чистий працюючий капітал, під яким розуміють різницю між поточними активами та поточними пасивами.

У дослідженнях інших зарубіжних авторів працюючий капітал визначається як різниця між поточними активами та поточними пасивами, яка характеризує ступінь ліквідності короткострокової фінансової діяльності підприємства. Перевищення поточних активів над короткостроковими зобов'язаннями розглядається як капітал, який перебуває в обігу. Зокрема такої думки дотримуються Г. Арнольд, К. Уолш, С. Росс [67].

Щодо нормативних актів, які регулюють процес контролю ефективності використання оборотних активів, перш за необхідно виділити нормативні акти, що регулюють господарську діяльність підприємства в цілому. Мова йде про Господарський та Цивільний Кодекси України, Закон України «Про акціонерні товариства» тощо.

Наступною групою документів, які регулюють процес контролю ефективності використання оборотних активів, є ті, що регулюють податковий

облік – Податковий кодекс України, Закон України від 05.04.2007 № 877-V «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (із змінами), Закон України «Про оцінку земель» від 11.12.2003 № 1378-IV тощо.

Окремою групою нормативних актів необхідно виділити такі, що регулюють ведення бухгалтерського обліку оборотних активів: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій»; Положення (стандарти) бухгалтерського обліку.

При організації контролю оборотних активів в Україні підприємствам та їх об'єднанням, госпрозрахунковим організаціям (крім банків), представництвам іноземних організацій, які здійснюють діяльність в Україні, а також підприємствам, діяльність яких фінансується за рахунок коштів бюджету, необхідно керуватися наступними документами:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Це Положення визначає мету, склад та принципи підготовки фінансової звітності, вимоги до визнання та розкриття елементів звітності. Згідно з цим Положенням, активи – ресурси, що контролюються підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод в майбутньому [8].

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Це Положення визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності [2].

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». Це Положення визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість і її розкриття у фінансовій звітності [3].

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність». Це Положення визначає порядок складання

консолідованої фінансової звітності і загальні вимоги до розкриття інформації щодо складання консолідованої фінансової звітності [7].

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва». Це Положення встановлює зміст та форму Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма № 1-м) та Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) і порядок заповнення його статей, а також зміст та форму Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма № 1-мс) та Звіту про фінансові результати (форма № 2-мс) і порядок заповнення його статей [4].

У статті «Виробничі запаси» відображається вартість запасів основної та допоміжної сировини, матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів та комплектувальних виробів, тари (крім інвентарної), запасних частин, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для використання в ході нормального операційного циклу. У ній також наводяться витрати на незавершене виробництво і незавершені роботи (послуги), валова заборгованість замовників за будівельними контрактами.

У статті «Поточні біологічні активи» відображається вартість поточних біологічних активів тваринництва (дорослі тварини на відгодівлі і в нагулі, звірі, кролі, птиця, дорослі тварини, що вибракувані з основного стада для реалізації, молодняк тварин на вирощуванні і відгодівлі), а також рослинництва (зернові, овочеві, технічні, інші культури), облік яких ведеться відповідно до Положення (стандарту) 30 «Біологічні активи».

У статті «Готова продукція» відображається собівартість виробів на складі, обробка яких закінчена і які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками і відповідають технічним умовам та стандартам, сільськогосподарська продукція в оцінці, визначеній відповідно до Положення (стандарту) 30. Тут наводиться також покупна вартість товарів, придбаних підприємствами для подальшого продажу.

У статті «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги» відображається заборгованість покупців або замовників за реалізовані їм

продукцію, товари, роботи чи послуги, включаючи забезпечену векселями заборгованість. У підсумок балансу включається чиста реалізаційна вартість, що визначається шляхом вирахування з дебіторської заборгованості резерву сумнівних боргів, сума якого наводиться в дужках.

У статті «Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом» відображається визнана дебіторська заборгованість казначейських, фінансових та податкових органів, державних цільових фондів, зокрема за розрахунками з тимчасової непрацездатності.

У статті «Інша поточна дебіторська заборгованість» відображається заборгованість дебіторів, що не включена до інших статей дебіторської заборгованості і яка відображається у складі оборотних активів.

У статті «Поточні фінансові інвестиції» відображаються фінансові інвестиції на строк, який не перевищує один рік, що можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент.

У статті «Грошові кошти та їх еквіваленти» відображаються грошові кошти в касі, на поточних та інших рахунках у банках, що можуть бути використані для поточних операцій, а також еквіваленти грошових коштів. Тут окремо наводяться кошти в національній та іноземній валютах. Кошти, які не можна використати для операцій протягом одного року, починаючи з дати балансу, чи протягом операційного циклу внаслідок обмежень, відображаються у складі інших необоротних активів.

У статті «Інші оборотні активи» наводяться суми оборотних активів, що не включені до згаданих вище статей розділу «Оборотні активи». Тут наводиться, зокрема, вартість грошових документів та сальдо субрахунку 643 «Податкові зобов'язання» рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами».

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів». Це Положення визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зменшення корисності активів та її розкриття у фінансовій звітності [5].

Норми Положення (стандарту) 28 не поширюються на:

- 1) Запаси.
- 2) Активи, що виникають у підрядника від будівельних контрактів.
- 3) Відстрочені податкові активи.
- 4) Активи, що виникають від виплат працівникам.
- 5) Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю.
- 6) Біологічні активи, що оцінені за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи». Це Положення визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про біологічні активи та про одержані в процесі їх біологічних перетворень додаткові біологічні активи та сільськогосподарську продукцію і розкриття інформації про них у фінансовій звітності [6]. Цей стандарт не релевантний для виду діяльності аналізованого підприємства.

Узагальнення нормативних документів з обліку, аналізу і контролю оборотних активів підприємства наведено в Додатку Б.

Крім нормативних документів, які регулюють облік, аналіз і контроль оборотних активів, це питання висвітлюється також в спеціальній літературі, яка ґрунтується на цій нормативній базі (Додаток В).

На основі проведеного нормативно-правового аналізу контролю оборотних активів слід відмітити, що сьогодні існує багато нормативних актів і спеціальної літератури, які регулюють контроль ефективності використання оборотних активів.

2.2. Стан та структура оборотних активів суб'єкта господарювання

ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» працює на ринку консалтингових послуг з 2012 року. Компанія у своїй діяльності використовує передові технології та сучасне програмне забезпечення.

У своїй діяльності ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» надає клієнтам такі послуги:

- аудиторські послуги;

- бухгалтерський облік;
- податковий консалтинг;
- юридичні послуги;
- бізнес-консалтинг.

Для здійснення аналізу стану оборотних активів будь-якого підприємства перш за все необхідно провести дослідження їх складу і структури, динаміку різних елементів балансу, співвідношення оборотних і необоротних активів тощо (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Аналіз структури і динаміки активу балансу ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» за 2014–2018 рр.

Показники	Роки					Відхилення абсолютне, тис. грн			Відхилення відносне, %		
	2014	2015	2016	2017	2018	2016-	2017-	2018-	2016-	2017-	2018-
						2015	2016	2017	2015	2016	2017
Валюта балансу, тис. грн	2185,3	2215,9	2433,8	2666,4	3052,1	217,9	232,6	385,7	109,8	10%	14%
Необоротні активи, тис. грн.	1317,7	1376,0	1582,1	1615,6	1791,6	206,1	33,5	176,0	115,0	2%	11%
у %-х до валюти балансу	60,3	62,1	65,0	60,6	58,7	2,9	-4,4	-1,9	104,7	-7%	-3%
Оборотні активи, тис. грн.	867,7	839,9	851,8	1050,8	1260,5	11,9	199,0	209,7	101,4	23%	20%
у %-х до вал. бал.	39,7	37,9	35,0	39,4	41,3	-2,9	4,4	1,9	92,3	13%	5%

Відповідно до даних табл. 2.1, видно, що вартість майна підприємства ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» зростає протягом аналізованого періоду, що оцінюється позитивно, оскільки це впливає на зростання обсягів надання послуг та збільшення прибутку. Зокрема вартість майна підприємства зросла із 2185,3 тис. грн у 2014 році до 3052,1 тис. грн у 2018 році, тобто збільшилась за досліджуваний період на 866,8 тис. грн, або на 40%.

Зростання майна підприємства зумовлено щорічним збільшенням оборотних активів, які за досліджуваний період зросли на 392,8 тис. грн, або на 45%, і

становили у 2018 році 1260,5 тис. грн та необоротних активів на 473,9 тис. грн або, на 35%, які становили 1791,6 тис. грн у 2018 році. Це є позитивним аспектом, адже підприємство має можливість розширити діяльність, а відповідно – і обсяги реалізації послуг.

Найбільшу частку в майні підприємства ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» протягом 2016–2018 рр. займали необоротні активи. Це пояснюється видом діяльності підприємства, яке не потребує значної кількості запасів задля того, що забезпечити безперервний операційний процес.

Необоротні активи ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» представлені нематеріальними активами, основними засобами (комп'ютерна техніка, офісні меблі, транспортні засоби) та довгострокові фінансові інвестиції (цінні папери).

Протягом останніх трьох років частка оборотних активів зростала. І внаслідок такої тенденції за досліджуваний період частка оборотних і необоротних активів у майні підприємства майже зрівнялась.

У 2017 році частка оборотних активів складала 39,4%, а на 2018 рік цей показник зростає на 4,8 процентних пунктів і становила 41,3%. Водночас частка необоротних активів у майні підприємства знижується з 60,6% у 2017 році до 58,7% у 2018 році.

Далі необхідно проаналізувати структуру активів підприємства які наведені в Додатку Г.

У структурі активів ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» у 2018 році 58,7% припадає на необоротні активи. Оборотні активи займають 41,3%. У 2018 році необоротні активи зросли на 16,7 тис. грн, або на 10,9% за рахунок зростання основних засобів та довгострокових фінансових інвестицій.

Оборотні активи у 2018 році зросли на 209,7 тис грн, або на 20%. Вони представлені переважно дебіторською заборгованістю.

Вивчимо склад і структуру дебіторської заборгованості (Додаток Д). На основі аналізу, стану і структури дебіторської заборгованості, слід відмітити таке: дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги на кінець 2018 року

зросла на 264,1 тис. грн, що оцінюється негативно. На дебіторську заборгованість за товари припадає 72% усієї дебіторської заборгованості.

Інша поточна дебіторська заборгованість знизилась на кінець 2018 року на -16,3 тис. грн. Інша поточна дебіторська заборгованість складає 25,7% оборотних активів за результатами 2018 року. Найменше припадає на дебіторську заборгованість за розрахунками з бюджетом – 2,5% дебіторської заборгованості (оборотних активів) ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» за результатами 2018 року.

Зростання розміру дебіторської заборгованості в 2018 році зумовило зниження коефіцієнта покриття, що свідчить про низький рівень платіжної дисципліни та заморожування коштів від клієнтів у вигляді дебіторської заборгованості. Таким чином, цю проблему слід вирішувати шляхом вдосконалення політики управління дебіторською заборгованістю.

2.3. Формування фактографічної інформації в процесі контролю ефективності використання оборотних активів

Важливим завданням українського бізнесу є оптимальне поєднання усіх наявних ресурсів, забезпечення ефективного їх використання і постійне покращення фінансових результатів. Значна роль у формуванні ресурсів підприємства належить оборотним активам, склад та структура яких впливає на його фінансовий стан і визначає перспективи майбутнього розвитку [59, с. 62].

Головними завданнями контролю оборотних активів на підприємстві є:

- виявлення резервів підвищення ефективності використання оборотних активів і прискорення їх обертання;
- виявлення змін у складі і структурі оборотних активів у динаміці;
- аналіз показників ділової активності підприємства;
- визначення джерел фінансування оборотних активів;

- визначення потреби в додаткових коштах для фінансування оборотних активів;
- розрахунок частки ліквідних активів;
- виявлення факторів впливу на показники оборотності активів і їх зміну;
- розробка управлінських рішень і їх реалізація на підприємстві.

Основними джерелами інформації для контролю оборотних активів на підприємстві є його фінансова звітність та бухгалтерські документи, де відображається надходження і використання запасів, наявність, списання і погашення дебіторської заборгованості, виписки із банківських рахунків про обсяги грошових коштів. Інформація, яка відображена у фінансовій звітності, вимагає систематизації за часом та рівнем важливості і достовірності.

Джерелами інформації для контролю оборотних активів є наступні документи:

1. Наказ про облікову політику підприємства.
2. Первинні документи з обліку по рахунках (податкові накладні, акти виконаних робіт, платіжні доручення, транспортні накладні, доручення на сплату авансів, розпорядження керівництва про відрядження, авансові звіти, виписки банку, договори позики тощо).
3. Облікові реєстри, які використовуються для відображення господарських операцій щодо обліку оборотних активів.
4. Акти та довідки попередніх аудиторських перевірок, аудиторські висновки та інша документація, яка узагальнює результати контролю.
5. Звітність підприємства.

Для досягнення мети аналізу і реалізації поставлених перед ним завдань методика проведення аналізу повинна мати точний перелік усіх показників, які підлягають обов'язковому дослідженню.

Для того, щоб приймати управлінське рішення в динамічних ринкових умовах, керівництву підприємства необхідна своєчасна, оперативна та аналітична інформація про наявність оборотних активів, витрати, доходи і результати діяльності підприємства. Через це виникає потреба створення і організації такого

внутрішньогосподарського обліку, який, як частина бухгалтерського обліку, виконував би завдання, пов'язані з управлінням не тільки підприємством загалом, але і кожним його внутрішнім підрозділом.

Важливою передумовою організації внутрішньогосподарського обліку на підприємстві є організація АРМ (автоматизованих робочих місць) з обліку та аналізу оборотних активів. Практична реалізація ефективного управління оборотними активами можлива при впровадженні методики оперативного економічного аналізу. Крім того, необхідно проводити перспективний аналіз оборотних активів, який передбачає одержання необхідної інформації, її опрацювання, оцінку, визначення перспектив та ймовірності реалізації прогнозу.

Таким чином, для ефективного використання фінансово-господарських ресурсів підприємства, у тому числі і оборотних активів, і виявлення резервів зміцнення його фінансової стабільності потрібно проведення системного аналізу та його подальше удосконалення в ринкових умовах.

До джерел інформації аналізу оборотних активів відносять: обліково-звітні, планові, не облікові документи. Планова інформація, яка використовується для оцінки забезпечення підприємства оборотними активами міститься в перспективних та поточних планах матеріально-технічного забезпечення, планових калькуляціях, специфікаціях, тощо.

Отже, інформаційна база аналізу оборотних активів ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» складається з господарських та законодавчих актів, нормативно-планової документації, інформації бухгалтерського і статистичного обліку (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Інформаційна база для аналізу оборотних активів в ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст»

№ з/п	Група	Джерела інформації
1	2	3
1	Облікові реєстри	Журнал 5, Журнал 5А

1	2	3
2	Первинні документи	облікові відомості обліку, картки складського обліку, рахунки-фактури, матеріальні звіти, довіреності, розрахунки бухгалтерії, довідки бухгалтерії, накладні, рахунки тощо
3	Рахунки бухгалтерського обліку	рахунки 20, 23, 28, 30, 34, 35, 36,39
4	Фінансова звітність	ф. № 1 або № 1м «Баланс», ф. № 2 або № 2м «Звіт про фінансові результати», ф. № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»
5	Статистична звітність	ф. № 1-підприємство «Звіт про основні показники діяльності підприємства»
6	Інші джерела	матеріали спостережень, перевірок, нарад, кошториси витрат, конструкторська і технологічна документація, результати попередніх аналітичних досліджень тощо

Організуючи на підприємстві бухгалтерський облік оборотних активів у його підрозділах, перш за все потрібно забезпечити його повноту (так усі матеріальні цінності слід обліковувати не тільки в натуральному вираженні, але і у грошовому), ідентичність облікової інформації в бухгалтерії та в матеріально відповідальних осіб структурних підрозділів, своєчасність відображення господарських операцій (надходження, переміщення та вибуття).

Для цього в аналітичному та зведеному обліку оборотних активів доцільно використовувати спеціальний реєстр, який можна назвати, наприклад, «Звіт про рух оборотних матеріальних активів у матеріально відповідальній особі».

У формі цього документа потрібно передбачити як загальні реквізити (назва підприємства, його ідентифікаційний номер; назва і номер підрозділу; прізвище, ініціали і код матеріально відповідальній особі; дату складання звіту, тощо), так і конкретну інформацію щодо матеріальних цінностей (назва і номенклатурний номер; залишки цінностей на початок і кінець місяця за кількістю та їх вартістю; дані про їх надходження, використання та переміщення тощо).

Цей звіт повинна заповнювати у двох примірниках та підписувати матеріально відповідальна особа щомісяця. Звіт потрібно перевірити, підписати в інших відповідальних осіб, затвердити в керівника підрозділу чи підприємства або їхніх заступників. а перший примірник звіту подати до бухгалтерії. Другий примірник повинен залишатися в матеріально відповідальній особі підрозділу.

Аналітичний облік руху оборотних швидкозношуваних активів потрібно здійснювати за підрозділами підприємства за кожною матеріально відповідальною особою та за номенклатурою цінностей у кількісному і вартісному вираженні. Реєстрами аналітичного обліку можна бути окремі оборотні відомості. Підставою для їх заповнення є первинні документи про надходження і вибуття оборотних швидкозношуваних матеріальних активів.

Аналіз стану розрахунків з покупцями і замовниками потрібно здійснювати для формування інформації щодо стану дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Існування у підприємства дебіторської заборгованості у складі активів балансу говорить про відволікання чи навіть капіталізацію його грошових коштів.

Специфіка проявів та наслідків існування дебіторської заборгованості спонукає дослідити методику її аналізу.

Методика аналізу дебіторської заборгованості складається з таких етапів:

- вибір політики кредитування контрагентів;
- розрахунок загальної необхідності відволікання грошових коштів в дебіторську заборгованість;
- визначення складу та динаміки дебіторської заборгованості;
- аналіз оборотності дебіторської заборгованості;
- аналіз приросту дебіторської заборгованості;
- розрахунок наданих знижок;
- класифікація дебіторської заборгованості за її ліквідністю;
- модифікування методики оцінки дебіторської заборгованості, виходячи з нормативу ліквідності і терміну її погашення;
- схематичне відтворення системи контролю і аналізу дебіторської заборгованості;
- постійний моніторинг дебіторської заборгованості.

– Основними показниками, які відображають ефективність використання оборотних активів, є коефіцієнти ділової активності і рентабельності. Показники ділової активності подано в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Показники ділової активності підприємства

Назва показника	Порядок розрахунку	Позитивна зміна показника в динаміці
1	2	3
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	Відношення чистої виручки від реалізації продукції до середньорічної вартості оборотних активів	Збільшення
Тривалість одного обороту оборотних засобів, днів	Відношення часової бази (кількість днів в періоді) до коефіцієнта оборотності оборотних засобів	Зменшення
Коефіцієнт оборотності запасів	Відношення собівартості реалізованої продукції до середньорічної вартості запасів	Збільшення
Тривалість одного обороту запасів, днів	Відношення часової бази (кількість днів в періоді) до коефіцієнта оборотності запасів	Зменшення
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Відношення чистої виручки від реалізації продукції до середньорічної вартості дебіторської заборгованості	Збільшення
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості, днів	Відношення часової бази (кількість днів в періоді) до коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості	Зменшення
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Відношення собівартості реалізованої продукції до середньорічної вартості кредиторської заборгованості за товари	Збільшення
Тривалість операційного циклу, днів	Сума кількості днів обертання запасів і дебіторської заборгованості	Зменшення
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Відношення середньорічної вартості оборотних активів до чистої виручки від реалізації продукції	Зменшення

Коефіцієнт ефективності використання оборотних активів показує, скільки на одну гривню середньорічної вартості нормованих оборотних засобів припадає гривень прибутку від продажу товарної продукції. Коефіцієнт ефективності використання оборотних активів визначається відношенням прибутку від продажу товарної продукції до середньорічної вартості нормованих оборотних активів.

Чим більший цей коефіцієнт, тим ефективніше використовуються оборотні активи підприємства. Важливими показниками, які розраховуються під час діагностики, є абсолютне і відносне вивільнення оборотних активів.

Основними управлінськими рішеннями при цьому є:

- зменшення частки виробничих запасів, які не використовуються в діяльності і зниження витрат на їх утримання;
- прискорення оборотності оборотних активів;
- підвищення рентабельності оборотних активів;
- мінімізація витрат оборотних активів у процесі їх використання;
- поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення підприємства;
- зменшення надлишку оборотних активів;
- реструктуризація дебіторської заборгованості підприємства;
- зменшення грошових коштів з метою зменшення ризику їх знецінення.

Ефективність оборотних активів залежить від повноти реалізації заходів, які спрямовані на забезпечення оптимальності їх використання і прискорення їх оборотності. Ефективне використання оборотних коштів є важливим завданням підприємства та повинно забезпечуватися прискоренням їх оборотності на всіх стадіях кругообігу.

РОЗДІЛ 3

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «КОНСАЛТИНГОВА КОМПАНІЯ «ГОЛДЕН ТРАСТ»

3.1. Аналіз показників оборотності окремих елементів оборотних активів ТОВ «Консалтингова компанія «Голден Траст»

Оборотні кошти є більш мобільними, порівняно з основними засобами. Під час здійснення господарської діяльності оборотні активи безперервно здійснюють кругообіг, перебуваючи на стадії виробництва, у сфері обігу змінюючи при цьому свою форму у відносно короткий строк.

Оборотні кошти ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» неоднорідні за своїм складом, так серед них можуть бути матеріальні елементи (наприклад, запаси матеріалів), які в майбутньому становитимуть матеріальну основу готової продукції; грошові кошти (готівка в касі підприємства чи кошти на банківських рахунках) та зовсім невідчутні активи (дебіторська заборгованість).

Аналіз оборотних активів починають з аналізу їх абсолютних розмірів і визначення абсолютного та відносного відхилення оборотних активів в динаміці. Для отримання уявлення про прийняття управлінських рішень найбільш достовірним є проведення аналізу оборотних активів як мінімум за 5 попередніх років.

У ході аналізу важливим моментом є проведення аналізу структури оборотних активів у динаміці, що дозволяє отримати інформацію про дольову участь абсолютно ліквідних, швидко- та повільноліквідних активів у складі оборотного капіталу підприємства. Діагностика змін оборотних активів у динаміці включає детальний аналіз оборотних активів в залежності від їх розподілу на певні види.

Аналіз структури оборотних коштів має важливе значення для розробки напрямів поліпшення їх використання та дає змогу виявити резерви удосконалення

виробництва, прискорення обертання оборотного капіталу підприємства, економії сировини та матеріальних ресурсів,

У табл. 3.1 розглянемо аналіз структури використання оборотних активів на ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» за 2014–2018 рр.

Таблиця 3.1

Аналіз структури використання оборотних активів на ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» за 2014–2018 рр., тис. грн

Показник	2014	Питома вага, %	2015	Питома вага, %	2016	Питома вага, %	2017	Питома вага, %	2018	Питома вага, %	Відхилення +/-			
											2015/2014	2016/2015	2017/2016	2018/2017
Дебіторська заборгованість за товари	3022	34,8	3112	37,1	223,3	26,2	638,0	60,7	902,1	71,6	2,2	-10,8	34,5	10,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками	25,9	3,0	40,8	4,9	63,6	7,5	35,6	3,4	30,8	2,4	1,6	-0,7	-9,6	-6,7
Інша поточна дебіторська заборгованість	3547	40,9	357,1	42,5	356,5	41,9	338,5	32,2	322,2	25,6	-6,9	11,9	-190	-3,1
Грошові кошти	1528	17,6	89,6	10,7	192,1	22,6	37,1	3,5	5,2	0,4	1,2	-3,0	-1,8	-0,1
Інші оборотні активи	32,1	3,7	41,2	4,9	16,3	1,9	0,7	0,1	0,2	0,0	1,6	-0,7	-9,6	-6,7
Усього за розділом 2	867,7	1000	839,9	1000	851,8	1000	1050,8	1000	1260,5	1000	-	-	-	

Отже, упродовж 2014–2018 рр. спостерігаємо зростання частки дебіторської заборгованості за товари в структурі оборотних активів ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст», зокрема, у 2018 році її питома вага зросла на 34,5 п.п., ця тенденція спостерігається і в 2018 році.

Детальніше структуру оборотних активів ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» зображено на рис. 3.1, який побудовано за даними табл. 3.1.

Так, у структурі оборотних активів ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» найбільшу частку займає дебіторська заборгованість – 34,8% у 2014 р., 37,1% у 2015 р., 26,2% у 2016 р., 60,7% у 2017 р. та 71,6% у 2018 р.

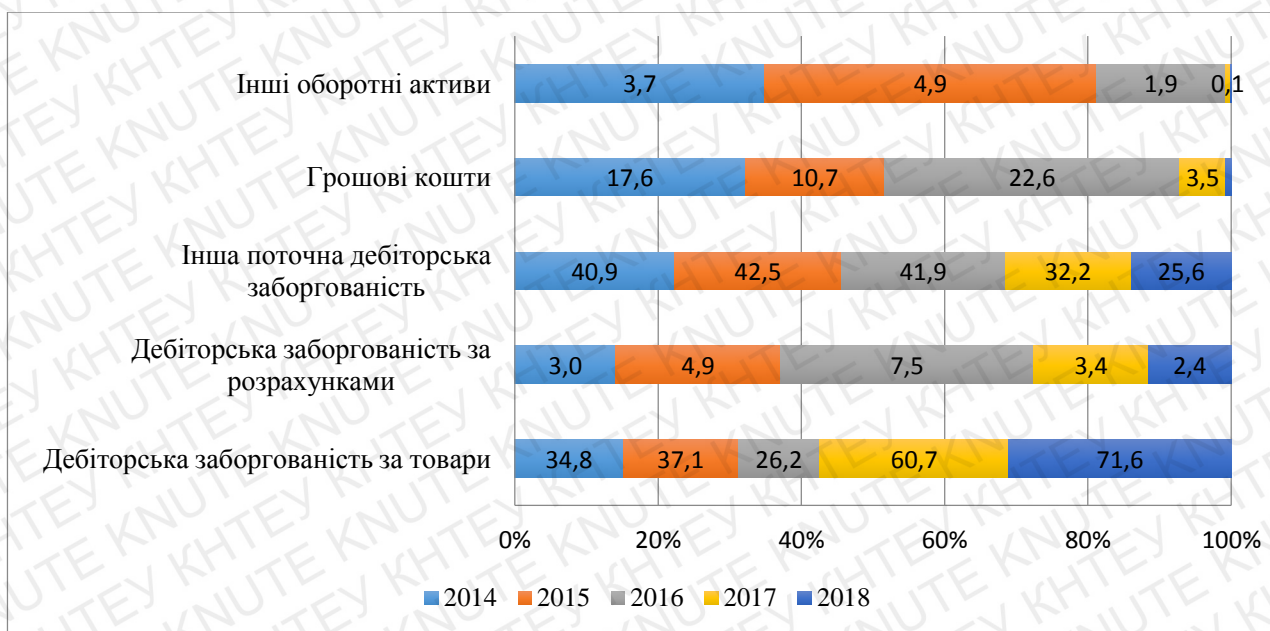

Рис. 3.1. Структура оборотних активів ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» за 2014–2018 рр., %

Отже, упродовж 2014–2018 рр. відбулося збільшення оборотних активів ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» на 392, 8 тис. грн, або на 45,3%, У 2018 р., збільшення обсягу оборотних активів підприємства відбулося у зв'язку із зростанням дебіторської заборгованості за товари на 264,1 тис. грн, або на 71,6%.

3.2. Аналітична оцінка ефективності використання оборотних активів

Основним важелем підвищення ефективності використання ресурсів суб'єктам господарювання є управління їх діловою активністю. Це допомагає проведенню об'єктивної оцінки результативності фінансово-господарської діяльності підприємства з метою її оперативного корегування, а отже – визначення векторів розвитку. Від об'єктивності, точності оцінки та оптимізації ділової активності підприємства залежить якість його управлінських рішень у сфері стратегічного розвитку.

Показники ділової активності підприємства ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» показані в табл. 3.2

Таблиця 3.2

**Динаміка показників ділової активності ТОВ «Консалтингова Компанія
«Голден Траст»**

Показник	2014	2015	2016	2017	2018	Відхилення		Темп приросту, %	
						2017/ 2016	2018/ 2017	2017/ 2016	2018/ 2017
Оборотність активів, ресурсовіддача	3,65	3,75	3,56	3,99	2,13	0,4	-1,9	12	-47
Фондовіддача	11,21	10,35	5,47	6,44	6,78	1,0	0,3	18	5
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	9,20	9,67	10,2	10,7	10,52	0,5	-0,2	5	-2
Період одного обороту обігових коштів (днів)	39,11	37,23	35,91	33,64	34,23	-2,3	0,6	-6	2
Коефіцієнт оборотності запасів	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Період одного обороту запасів (днів)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	11,69	11,86	13,5	12,3	10,72	-1,2	-1,6	-9	-13
Період погашення дебіторської заборгованості, дн.	31	31	27	30	34	3	4	8	15
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	14,89	12,49	49,26	8,49	8,8	-40,8	0,3	-83	4
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	24,16	28,80	7,41	42,4	40,93	35,0	-1,5	472%	-3
Період операційного циклу (днів)	30,23	30,71	27,13	29,27	33,58	2,1	4,3	8	15
Період фінансового циклу (днів)	6,07	1,91	19,72	-13,13	-7,35	-32,8	5,8	-167	-44
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	9,81	9,94	9,11	9,29	9,96	0,2	0,7	2	7

Як бачимо з табл. 3.2. протягом аналізованого періоду частина показників ділової активності ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» скоротились.

Так, протягом 2018 року оборотність активів скоротилася на 47%, що свідчить про зниження ефективності використання активів підприємства. Так, у складі чистого доходу від реалізації активи підприємства за рік здійснювали 2,13 обороти, що на 1,9 обороти менше, ніж у попередньому періоді, а період їх обороту склав 169 днів ($360/2,13$). Зменшення показника відбулося за рахунок перевищення темпу зростання доходів над темпами зростання активів.

Коефіцієнт оборотності обігових коштів у 2018 році скоротився на 2%, за рахунок перевищення темпу зростання доходів над темпами зростання оборотних активів, що свідчить про зниження ефективності управління оборотним капіталом підприємства. Так, у складі чистого доходу від реалізації оборотні активи підприємства за рік здійснювали 10,52 обороти, що на 0,2 обороти менше, ніж у попередньому періоді, а період їх обороту склав 35 днів. Скорочення оборотності обігових коштів веде до зростання потреби в фінансових ресурсах.

Коефіцієнти оборотності дебіторської заборгованості ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» у 2018 році скоротився на 13% за рахунок перевищення темпу зростання доходів над темпами зростання дебіторської заборгованості. Так, у складі чистого доходу від реалізації дебіторська заборгованість підприємства за рік здійснювали 10,7 обороти, що на 1,6 обороти менше, ніж у попередньому періоді, а період їх обороту склав 34 днів. Скорочення оборотності дебіторської заборгованості є негативним фактором, оскільки свідчить про збільшення терміну одного обороту дебіторської заборгованості.

Решта показників ділової активності ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» зросли. Так, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» у 2018 році зріс на 4%. Зростання оборотності кредиторської заборгованості є негативним явищем, оскільки підприємство немає можливості фінансувати свою діяльність за рахунок постачальників і підрядників. Якщо це відбувається постійно, то це змушує постачальників і підрядників закладати цей ризик у ціну свого товару. Так, у складі чистого доходу від реалізації кредиторська заборгованість підприємства за рік здійснювали 8,8 оборотів, що на 0,3 обороти більше, ніж у попередньому періоді, а період їх обороту склав 41 день.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу у 2018 році зріс на 7%, що свідчить про зростання ефективності управління власним капіталом ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст». Так, у складі чистого доходу від реалізації власний капітал підприємства за рік здійснював 9,9 оборотів, що на 0,7 обороти більше, ніж у попередньому періоді, а період їх обороту склав 36 днів. Зростання показника

відбулося за рахунок перевищення темпу зростання власного капіталу над темпами зростання доходів.

Коефіцієнт оборотності запасів протягом аналізованого періоду не розраховувався оскільки у ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» запаси відсутні.

Фондовіддача у 2018 році зросла на 5%, за рахунок перевищення темпу зростання основних фондів над темпами зростання доходів, що свідчить про зростання ефективності використання основних фондів підприємства. Зокрема, на кожну гривню фінансових ресурсів вкладену в основні засоби реалізовано продукції (товарів, робіт, послуг) на суму 6,8 грн.

Таким чином, для підвищення показників оборотності підприємству необхідно працювати в напрямі збільшення обсягів реалізації.

Період операційного циклу є часом між покупкою запасів і отриманням грошей за продані товари або надані послуги. Протягом 2018 року цей показник на підприємстві зріс на 15%, що є негативним аспектом, і склав 34 дні.

Період фінансового циклу – це період, протягом якого власні оборотні кошти роблять один повний оборот. Протягом 2018 року цей показник на підприємстві скоротився на 44%.

Графічно динаміку показників оборотності ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» показано в Додатку Е.

Коефіцієнти рентабельності відображають відносну прибутковість діяльності підприємства. Ці показники розраховуються як відношення отриманого прибутку до затрачених ресурсів.

Показники рентабельності підприємства ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» представлені в Додатку Ж.

Так, у 2018 р. кожна гривня чистого доходу від реалізації генерує 5,76 коп. чистого прибутку, що на 2,9 коп. більше ніж у попередньому періоді за рахунок зростання чистого прибутку.

Рентабельність продукції у 2018 році зросла на 106%, і на кожну гривню активів було отримано 6,8 коп. чистого прибутку, що на 3,5 коп. більше ніж у

попередньому році. Це відбулося за рахунок перевищення темпу зростання чистого прибутку над темпами зростання витрат підприємства.

У 2018 році на кожну гривню вкладеного капіталу було згенеровано 22,9 коп. чистого прибутку, що на 12 коп. більше ніж у попередньому році. Це відбулося за рахунок перевищення темпу зростання чистого прибутку над темпом зростання капіталу.

Рентабельність продаж у 2018 році зросла на 101,2% і становила 5,76. Це відбулося за рахунок перевищення темпу зростання чистого прибутку над темпом зростання обсягу реалізації.

Таким чином, проведена оцінка ефективності використання оборотних активів ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» на підставі фінансових коефіцієнтів свідчить про таке:

– коефіцієнти оборотності протягом аналізованого періоду не мають чітко вираженої динаміки, частина з них скоротилася що свідчить про зниження ефективності оборотних активів підприємства (коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності обігових коштів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості). Решта показників ділової активності ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» зросли;

– рентабельність підприємства на кінець аналізованого періоду збільшилася за рахунок зростання чистого прибутку підприємства.

Таким чином, на основі проведеного аналізу ефективності використання оборотних активів ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» можна дійти висновку, що підприємство має досить високий рівень управління оборотними активами, про що свідчить показники ділової активності, рентабельності тощо.

3.3. Методика вдосконалення контролю ефективності використання оборотних активів

Налагоджена система контролю ефективності використання оборотних активів є надійною передумовою сучасного удосконалення системи управління,

ефективного використання матеріальних ресурсів підприємства. Для покращення бухгалтерського обліку, забезпечення достовірності оформлених первинних документів, збереження цінностей та підвищення ефективності заходів, які проводяться, використовується внутрішній контроль [26, с. 25].

В ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» необхідно організувати контроль витрачання оборотних активів на всіх рівнях управління, у результаті чого ми отримаємо певну ієрархію (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

**Рівні контролю витрачання оборотних активів в ТОВ «Консалтингова
Компанія «Голден Траст»**

Рівні	Напрями контролю
Нижній рівень	безпосередній контроль за виробничими запасами, незавершеним виробництвом, готовою продукцією, який на підприємствах може здійснюватися групами, бригадами, дільницями
Середній рівень	до об'єктів контролю належать грошові кошти, розрахунки з дебіторами тощо (служби, цехи, відділи)
Вищий рівень	здійснюється контроль за всіма видами оборотних активів (керівники і їх заступники)

Контроль – це складова частина внутрішньогосподарського контролю, який здійснюється з метою забезпечення надійності облікових даних, проведення перевірки доцільності і достовірності господарських операцій до моменту їх здійснення чи перед їх завершенням на підставі бухгалтерських документів, а також перевірки правильності ведення на підприємстві бухгалтерського обліку і вивчення результатів його господарської діяльності. Це дозволяє удосконалити управлінський облік, взаємодію між підрозділами підприємства для більш швидкого реагування на потреби.

Організаційне забезпечення контролю пов'язане з упорядкуванням взаємовідносин між працівниками, функціональними органами контролю оборотних активів, тобто здійснюється розподіл контролюючих функцій в ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

**Напрями контролю оборотних активів на підприємстві ТОВ «Консалтингова
Компанія «Голден Траст»**

Напрями контролю оборотних активів	Суб'єкти контролю оборотних активів	Функції суб'єктів контролю оборотних активів
Технологічний	Відділи технічного контролю, інша служба виробничого процесу	– контроль ефективності використання виробничих запасів; – контроль за процесом виробництва і якістю виготовленої продукції
Бухгалтерський	Бухгалтерська служба	– контроль за законністю, достовірністю, доцільністю здійснення господарських операцій з оборотними активами та раціональним, економічним використанням матеріальних, трудових, фінансових ресурсів
Адміністративний	Керівник, адміністрація, ревізійний відділ тощо	– контроль ефективності використання відділами підприємства оборотних активів; – контроль за дотриманням виробничої, фінансової дисципліни

Доцільно також вдосконалити документообіг на підприємстві та визначити відповідальність за зберігання та втрату документів.

Перелік документів та строки їх надання в бухгалтерію наведено в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

**Перелік документів та строки їх надання в бухгалтерію ТОВ «Консалтингова
Компанія «Голден Траст»**

Назва документа	Хто складає	Строки складання	Строки подачі оригіналів підписаних документів
1	2	3	4
Договір, додатки, специфікації	Керівник проектів та програм, менеджер	2 дні	2 дні з моменту підписання
Рахунок – фактура	бухгалтер	1 день	1 день
Накладна видаткова, Акт виконаних робіт з програми 1С	Бухгалтер, після замовлення менеджера	2 дні	2 дні з моменту підписання
ТТН	Бухгалтер, з моменту узгодження перевізника	5 днів	2 дні з моменту підписання
Податкова накладна	бухгалтер	2 дні	2 дні, в електронному вигляді
Коригування податкової накладної	бухгалтер	2 дні	2 дні, в електронному вигляді

1	2	3	4
Акт виконаних робіт КБ-2, Довідка КБ-3	Керівник проектів та програм, менеджер,		2 дні з моменту підписання
Акт приймання – передачі матеріалів	Менеджер, після узгодження номенклатури по складу в бухгалтерії	3 дні	2 дні з моменту підписання
Акт використаних матеріалів	Виконроб, менеджер	3 дні	2 дні з моменту підписання
Акт генпідрядних послуг	Бухгалтер, після підписання, актів виконаних робіт	2 дні	2 дні з моменту підписання
Акт взаєморозрахунків	бухгалтер	2 дні	2 дні з моменту підписання
Довіреність	Бухгалтер	2 дні	-
Акт виявлення розбіжностей, дефектів	Відповідальна особа, в момент виявлення	1 день	1 день з моменту підписання
Накладна на внутрішнє переміщення	Бухгалтер	2 дні	2 дні з моменту підписання
Авансовий звіт з додатками (чеки, квитанції)	Співробітник	1 день або 2 дні з моменту повернення з відрядження	2 дні

Відповідальність за зберігання та втрату документів несуть керівники відділів.

При проведенні контролю окремих елементів оборотних активів на ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» необхідно розробити спеціальну програму перевірки із зазначенням повного переліку контролюючих робіт, завдань, та відповідальних за їх виконання.

При складанні програми бухгалтерського контролю необхідно враховувати, що ця програма має бути обґрунтованою і гнучкою, тобто вона повинна враховувати умови роботи ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст», тенденції його розвитку, цілі контролю і витрати часу на його проведення.

При визначенні планових витрат часу на проведення контролю на ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» потрібно враховувати такі фактори, як ступінь автоматизації обробки облікової інформації, обсяг документообороту, спосіб перевірки об'єкта (суцільний або вибірковий), період, який підлягатиме перевірці. При плануванні контролю на ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» потрібно дотримуватися принципу гнучкості, оскільки при наявності

ймовірнісних подій програма може уточнюватися чи доповнюватися, виходячи із конкретних обставин.

Метою контролю операцій з оборотними активами пов'язаних з формуванням, рухом та використанням активів підприємства є перевірка їх достовірності, доцільності, законності.

Основними завданнями контролю операцій з оборотними активами на ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» є:

- вивчення законності і доцільності проведення операцій з оборотними активами, своєчасності та повноти оприбуткування і витрачання;
- перевірка фактичної наявності оборотних активів на підприємстві;
- визначення правильності ведення синтетичного та аналітичного обліку оборотних активів;
- оцінка повноти і правильності відображення господарських операцій з оборотними активами;
- перевірка стану збереження грошових коштів в касі;
- вивчення законності операцій з дебіторською заборгованістю і правильності її відображення в обліку;
- перевірка правильності створення резерву сумнівних боргів.

Внутрішній контроль – це постійний управлінський процес, що охоплює всі операції кожної структурної одиниці підприємства, забезпечуючи визначення і аналіз ризиків його діяльності з метою їх попередження чи обмеження.

Для отримання повної і достовірної інформації про операції з оборотними активами необхідно розробити методику їх внутрішнього контролю, яка передбачала б визначення методів контролю чи їх сукупності, які будуть використані в процесі контролю оборотних активів.

Для достовірності проведення операцій з оборотними активами слід використати прийоми документального та фактичного контролю. При документальному контролі оборотних активів використовуються наступні

прийоми – нормативно-правова перевірка, формальна, економічна, арифметична, зустрічна перевірки, взаємний контроль.

При фактичному контролі оборотних активів використовуються наступні прийоми: огляд, обстеження, контрольне придбання, контрольний запуск сировини та матеріалів з виробництва, дослідження операцій на місці, контрольне приймання продукції за якістю та кількістю.

Важливим етапом у контролі за використанням оборотних активів підприємства є систематичне порівняння їх фактичної наявності зі встановленою потребою, оскільки як надлишок оборотних активів, так і їх нестача негативно позначаються на діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведеного в роботі дослідження теоретичних і практичних основи організації і методики контролю ефективності використання оборотних активів підприємства були сформовані наступні висновки.

В процесі дослідження теоретичних засад управління оборотними активами підприємства було встановлено, що сьогодні відсутній єдиний загальноприйнятний підхід до визначення їх сутності. На основі аналізу існуючих поглядів учених щодо трактування сутності оборотних активів було уточнено поняття оборотних активів, без яких неможливе ведення повноцінної господарської діяльності будь-якого підприємства. Зокрема, наведено наступне трактування оборотних активів як вартісної категорії – вартість, авансована в кругообіг виробничих оборотних фондів і фондів обігу для забезпечення неперервності процесу виробництва і обігу.

Система управління оборотними активами є частиною загальної фінансової стратегії підприємства, яка полягає у формуванні необхідного обсягу та складу оборотних активів, їх фінансуванні та оптимізації структури. Також, під системою управління оборотними активами можна визначити сукупність цілеспрямованих і узгоджених взаємозв'язків між суб'єктом і об'єктом управління шляхом реалізації функцій управління із використання сформованих засобів, методів, механізмів та фінансово-економічних інструментів аналізу, дослідження, перетворення пов'язаних між собою процесів розподілення, використання, формування, контролювання оборотних активів та джерел їх фінансування за структурою обсягом і складом при умові врахування внутрішніх і зовнішніх загроз і з метою підвищення рівня фінансової стійкості підприємства.

Сучасний стан розвитку вітчизняного ринку консалтингових послуг є досить нестабільним та залежить від кон'юнктури ринку в цілому. Негативним фактором є те, що, незважаючи на значну кількість гравців, головний механізм регулювання ринку консалтингових послуг – конкуренція – так остаточно і не сформувався.

Наявність різних чинників та предметних областей визначають різноманітність видів консультаційних послуг. Так, згідно з класифікацією Європейського довідника консультантів, загалом існує 84 види консалтингових послуг, що об'єднані у 8 найголовніших груп: загальне управління, фінансове управління, адміністрування, управління кадрами, маркетинг, виробництво, інформаційні технології, спеціалізовані послуги (консалтинг з управління електроенергетикою, навчальне консультування, інженерний консалтинг, інформаційний консалтинг, екологічний консалтинг, юридичний консалтинг, консалтинг у державному секторі, консалтинг по управлінню розподілом матеріалів та матеріально-технічному постачанню, консалтинг з телекомунікацій).

ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» працює на ринку консалтингових послуг з 2012 року. Компанія у своїй діяльності використовує передові технології та сучасне програмне забезпечення. У своїй діяльності ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» надає клієнтам такі послуги: аудиторські послуги; податковий консалтинг; бухгалтерський облік; бізнес-консалтинг; юридичні послуги.

Проведений аналіз показав, що вартість майна підприємства ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» зростає протягом аналізованого періоду, що оцінюється позитивно, оскільки це впливає на зростання обсягів надання послуг та збільшення прибутку. Зокрема вартість майна підприємства зросла із 2185,3 тис. грн у 2014 році до 3052,1 тис. грн у 2018 році, тобто збільшилась за досліджуваний період на 866,8 тис. грн, або на 40%.

Зростання майна підприємства зумовлено щорічним збільшенням оборотних активів, які за досліджуваний період зросли на 392,8 тис. грн, або на 45%, і становили у 2018 році 1260,5 тис. грн, та необоротних активів на 473,9 тис. грн, або на 35%, які становили 1791,6 тис. грн у 2018 році. Це є позитивним аспектом, адже підприємство має можливість розширити діяльність, а відповідно – і обсяги реалізації послуг.

Основними джерелами інформації для контролю оборотних активів на підприємстві є його фінансова звітність та бухгалтерські документи, де

відображається надходження і використання запасів, наявність, списання і погашення дебіторської заборгованості, виписки із банківських рахунків про обсяги грошових коштів. Інформація, яка відображена у фінансовій звітності, вимагає систематизації за часом та рівнем важливості і достовірності.

До джерел інформації аналізу оборотних активів відносять: обліково-звітні, планові, необлікові документи. Планова інформація, яка використовується для оцінки забезпечення підприємства оборотними активами міститься в перспективних та поточних планах матеріально-технічного забезпечення, планових калькуляціях, специфікаціях, тощо.

Аналіз оборотних активів починають з аналізу їх абсолютних розмірів і визначення абсолютного та відносного відхилення оборотних активів в динаміці. Для отримання уявлення про прийняття управлінських рішень найбільш достовірним є проведення аналізу оборотних активів як мінімум за 5 попередніх років. У ході аналізу важливим моментом є проведення аналізу структури оборотних активів у динаміці, що дозволяє отримати інформацію про дольову участь абсолютно ліквідних, швидко- та повільноліквідних активів у складі оборотного капіталу підприємства. Діагностика змін оборотних активів у динаміці включає детальний аналіз оборотних активів в залежності від їх розподілу на певні види.

Протягом 2014–2018 рр. спостерігаємо зростання частки дебіторської заборгованості за товари в структурі оборотних активів ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст», зокрема, у 2018 році її питома вага зросла на 34,5 п.п., ця тенденція спостерігається і в 2018 році.

Проведена оцінка ефективності використання оборотних активів ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» на підставі фінансових коефіцієнтів свідчить про таке:

– коефіцієнти оборотності протягом аналізованого періоду не мають чітко вираженої динаміки, частина з них скоротилася що свідчить про зниження ефективності оборотних активів підприємства (коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності обігових коштів, коефіцієнт оборотності дебіторської

заборгованості). Решта показників ділової активності ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» зросли;

– рентабельність підприємства на кінець аналізованого періоду збільшилася за рахунок зростання чистого прибутку підприємства.

Якщо звернути увагу на коефіцієнт оборотності активів, то для покращення цього показника, необхідно оптимізувати сумму усіх активів на підприємстві, також здійснити заходи щодо прискорення погашення дебіторської заборгованості. Покращення оборотності обігових коштів може бути здійснено шляхом прискорення термінів надання послуг для клієнтів ТОВ «Консалтингова компанія «Голден Траст», а саме, вдосконалення системи економічного стимулювання працівників, упровадження прогресивної техніки і технологій, збільшення об'єму послуг, що користуються підвищеним попитом.

Отже, контроль – це складова частина внутрішньогосподарського контролю, який здійснюється з метою забезпечення надійності облікових даних, проведення перевірки доцільності і достовірності господарських операцій до моменту їх здійснення чи перед їх завершенням на підставі бухгалтерських документів, а також перевірки правильності ведення на підприємстві бухгалтерського обліку і вивчення результатів його господарської діяльності. Це дозволяє удосконалити управлінський облік, взаємодію між підрозділами підприємства для більш швидкого реагування на потреби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 №436-IV редакція від 20.09.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ Мінфіну України від 20.10.99 р. № 246 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 44. – С. 236.
3. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : Наказ Мінфіну України від 08.10.1999 № 237 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 43. – С. 118.
4. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» : Наказ Мінфіну України від 25.02.2000 № 39 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 11. – С. 296.
5. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» : Наказ Мінфіну України від 24.12.2004 № 817 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 2. – С. 587.
6. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» : Наказ Мінфіну України від 18.11.2005 № 790 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 49. – С. 101.
7. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 Консолідована фінансова звітність від 27.06.2013 № 628 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 43. – С. 118.
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 №73 // Офіційний вісник України. – К., 2013. – №19. – С. 97.
9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1). Подання фінансової звітності. IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012.
10. Базилевич В. Д. Ринкова економіка: основні поняття і категорії : Навч. посіб. / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. – К. : Знання, 2009. – 263 с.

11. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз : теорія та практика : навч. посібник / О. Я. Базилінська. – К. : ЦНЛ, 2009. – 328 с.
12. Балдинюк А. Г. Управління фінансуванням оборотних активів торговельних підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.07.05 / А. Г. Балдинюк. – К., 2015. – 21 с.
13. Берехтіна Л. О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства / Л. О. Берехтіна // Держава і регіони. Серія: Економіка і підприємництво. – 2011. – № 6. – С. 378-381.
14. Бондаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств / О. С. Бондаренко // Інвестиції практика та досвід. – 2008. – №4. – С. 40–44.
15. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ПП «Рута», 2011. – 224 с.
16. Бутинець Ф. Ф. Аудит [Текст] : підр. для студ. / Ф. Ф. Бутинець. – 2-е вид. перер. і доп. – Жит. : РУТА, 2014.
17. Ватченко О. Б. Управління оборотним капіталом підприємства / О. Б. Ватченко, І. Б. Тахмазова // Економічний простір. – 2012. – № 50. – С. 193–200.
18. Ващенко Н. В. Створення ефективної системи управління оборотними активами підприємства на основі діагностичного інструментарію / Н. В. Ващенко, Ю. І. Максимович // Сталий розвиток економіки. – 2013. – №3. – С. 260-265.
19. Власова Н. О. Фінанси підприємств : навч. посібник / Н. О. Власова, О. А. Круглова, Л. І. Безгінова. – К. : ЦНЛ, 2007 – 271 с.
20. Власова Н. О. Управління оборотними активами на підприємствах роздрібно́ї торгівлі : монографія / Н. О. Власова, М. В. Чорна, В. А. Гросул. – Х.: ХДУХТ, 2014. – 258 с.
21. Гаценко-Колумбет О. П. Оборотні активи підприємства: проблеми теорії обліку / О. П. Гаценко-Колумбет // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер.: Економічні науки. – 2013. – №1. – С. 42-47.

22. Городня Т. А. Діагностика управління обіговим капіталом підприємства / Т. А. Городня // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – С. 109–113.
23. Губарик О. М. Оборотний капітал в управлінському обліку підприємства / О. М. Губарик // АгроСвіт. – 2013. – № 20. – С. 25–28.
24. Демченко Т. А. Оборотні активи та їх відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності / Т. А. Демченко // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 9. – 227 с.
25. Долгоруков Ю. А. Управління ефективністю використання обігових коштів у промисловості / Ю. А. Долгоруков // Фінанси України. – 2008. – №11. – С.103-105.
26. Дрига С. Г. Сучасні підходи до трактування сутності оборотних активів / С. Г. Дрига, Є. М. Севрук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – № 11. – С. 182-185.
27. Дробишева О. О. Роль виробничих засобів у виробничому процесі підприємства / О. О. Дробишева, І. М. Похильченко // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2013. – № 6. – С. 136-142.
28. Колумбет О. П. Оборотні матеріальні активи як об'єкт наукового дослідження: бібліометричний аналіз / О. П. Колумбет // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – № 6. – С. 32-39.
29. Кузнецов Е. А. Управлінський консалтинг в системі інноваційного розвитку економіки і менеджменту / Е. А. Кузнецов // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління : збірник наукових праць. – Одеса, 2016. – Т. 15, вип. 1(32). – С. 9-22.
30. Кучменко В. О. Управління структурою оборотних активів на основі функціональної моделі оптимізації структури капіталу / В. О. Кучменко // Економічний вісник університету. – 2017. – Вип. 35(1). – С. 46-53.
31. Ламанов С. В. Система завдань управління оборотним капіталом підприємства / С. В. Ламанов // Управління розвитком. – 2012. – №1 (98). – С. 155–158.

32. Лігоненко Л. О. Фінанси підприємства : конспект лекцій [Електронний ресурс] / Л. О. Лігоненко. – Режим доступу : <http://bib.convdocs.org/v19912/>.

33. Лебедько С. А. Оборотный капитал холдинга: принципы и эффективность управления / С. А. Лебедько // Финансовый директор. – 2010. – №1. – С.41.

34. Маргасова В. Системний підхід до управління оборотним капіталом на підприємствах харчової промисловості / В. Маргасова // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №7(37). – С. 53-59.

35. Налукова Н. І. Управління нематеріальними активами суб'єктів підприємництва: дискусійні аспекти та проблеми ідентифікації [Електронний ресурс] / Н. І. Налукова. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/natural/Nvuu/Ekon/2013_40/statti/1_6.htm.

36. Нашкерська Г. В. Фінансовий облік : навч. посібник / Г. В. Нашкерська. – К. : Кондор, 2005. – 503 с.

37. Носов П. Л. Сучасна класифікація оборотних активів / П. Л. Носов, Г. І. Купалова // Економіка і держава. – 2014. – № 7. – С. 43–46.

38. Обуховський С. Збалансована система показників в Україні: проблеми запровадження та шляхи вирішення / С. Обуховський // Економічний аналіз. – 2010. – № 6. – С. 470-472.

39. Олександренко І. В. Методичні підходи до діагностики оборотних активів підприємства / І. В. Олександренко // БізнесІнформ. – 2014. – №2. – С. 277-283.

40. Омелянович Л. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. О. Омелянович, О. В. Чайковська, Г. Є. Долматова // Донецький національний ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2008. – 281 с.

41. Організація і методика економічного аналізу : навч. посібник / Т. Д. Косова, П. М. Сухарев, Л. О. Ващенко та ін. – К. : ЦНЛ, 2012. – 528 с

42. Пархоменко О. П. Оборотний капітал промислових підприємств в умовах глобальних викликів: формування та використання : монографія / О. П. Пархоменко. – Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2012. – 216 с.

43. Петруня Н. В. Класифікація активів підприємства з урахуванням міжнародних стандартів фінансової звітності / Н. В. Петруня // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2010. – №1. – С.235-242.

44. Поважний О. С. Особливості визначення сутності та складу поняття «оборотні активи» / О. С. Поважний, Н. О. Крамзіна, Ю. В. Кваша // Економічний простір. – 2008. – №12/2. – С. 41-52.

45. Полторак А. С. Визначення сутності оборотних активів: сучасні науково-методологічні підходи [Електронний ресурс] / А. С. Полторак // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2013. – №7. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=18g=2171>

46. Потій В. З. Фінанси підприємств: тести, задачі, методичні рекомендації: Навч. посіб. / В. З. Потій, Н. Д. Бабяк, Г. Ю. Жолнерчик ; Київський національний економічний ун-т. – К. : КНЕУ, 2005. – 244 с.

47. Пріб К. А. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посіб. для дистанційного навчання / К. А. Пріб // Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини «Україна». – К. : Університет «Україна», 2007. – 321 с.

48. Римарчук А. М. Економічна сутність оборотних активів та їх класифікація / А. М. Римарчук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 7. – С. 64–70.

49. Руденко І. В. Аналіз раціональності формування матеріальних оборотних активів підприємства / І. В. Руденко, Т. В. Польова, К. О. Твердохліб // Бізнес Інформ. – 2015. – № 12. – С. 198-205.

50. Сагалакова Н. О. Система показників-індикаторів економічної діагностики діяльності торговельного підприємства / Н. О. Сагалакова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 2 (2). – С. 19-23.

51. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств : навч. посібник / Р. А. Слав'юк. – Луцьк : Вежа, 2015. – 460 с.
52. Смутко А. Методичні основи розрахунку інтегрального показника ефективності функціонування хлібопекарського підприємства / А. Смутко // Економічний аналіз. – 2012. – №10 (4). – С. 366-369.
53. Соляник Л. Г. Оборотні засоби промислового підприємства: оптимізація управління: монографія / Л. Г. Соляник; за ред. О. С. Галушко. – Дніпропетровськ : Вид-во НГУ, 2009. – 239 с.
54. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : [навч. посіб.] / В. В. Сопко. – К. : КНЕУ, 2011. – 526 с
55. Старостенко Г. Г. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. для дистанц. навч. / Г. Г. Старостенко // Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини «Україна». Інститут дистанційного навчання. – К. : Університет «Україна», 2006. – 202 с.
56. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. підр. / О. С. Філімоненков. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К. : МАУП, 2017. – 328 с.
57. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання [Текст] : навч. посіб. / О. В. Кнейслер, І. С. Гуцал, О. Р. Квасовський, Н. Я. Спасів. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 388 с.
58. Фінанси підприємств : навч. посіб. / уклад. О. Ю. Ніпіаліді, Н. І. Карпишин. – Тернопіль : Економічна думка, 2009. – 232 с.
59. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / за ред. Т. В. Момот. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 712 с.
60. Чобіток В. І. Управління оборотними активами підприємства: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / В. І. Чобіток, К. С. Пятилокотова. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural/Vetp/2013_41/13cvieic.pdf.
61. Чухно І. С. Визначення економічної сутності поняття «оборотні активи підприємства» / І. С. Чухно // Регіональна економіка. – 2014. – № 6. – С. 62–69.
62. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : підручник / В. М. Шелудько. – К. : Знання, 2006. – 439 с.

63. Шеремет М. Майно підприємства: сутність, класифікація та принципи його формування / М. Шеремета // Економічний аналіз. – 2008. – Вип. 2 (18). – С. 295-298.

64. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник / І. О. Школьник, І. М. Боярко, Б. І. Сюркало. – Суми : Університетська книга, 2009. – 301 с.

65. Яковенко О. Теоретичні аспекти вдосконалення управління оборотними активами / О. Яковенко // Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. – 2017. – № 1-2. – С. 174-189.

66. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств : навч. посібник / Н. Б. Ярошевич. – К. : Знання, 2012. – 341 с.

67. Arnold G. Corporate Financial Management / G. Arnold. – Financial Times, Prentice Hall, 1998. – P. 543.

68. Ukraine Tops EMEA List for Potential Investment [Електронний ресурс] // Institutional Investor. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.institutionalinvestor.com/article/b1505pwl0mbsxs/TurnerInvestments-Kills-Troubled-Funds--Pivots-to-ETF>

Підходи до визначення сутності оборотних активів

№	Автор	Визначення
1	В. М. Шелудько [62]	активи, що обслуговують господарський процес і забезпечують його неперервність
2	Н. О. Власова [20]	сукупність матеріальних і грошових цінностей, що обслуговують поточний господарський процес підприємства, які перебувають у постійному кругообігу й у повному обсязі переносять свою вартість на товари (роботи, послуги), що реалізують, протягом одного операційного циклу, з метою одержання економічної вигоди (прибутку)
3	О. Я. Базилінська [11]	активи, що за умови нормальної господарської діяльності підприємства змінюють свою матеріально-речову форму за відносно коротким строком (менше року)
4	Л. О. Лігоненко [32]	сукупність економічних ресурсів підприємства, що перебувають у постійному кругообігу, змінюють свою матеріальну форму впродовж одного операційного циклу (одного року) та в повному обсязі переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції
5	Р. А. Слав'юк [51]	ресурси, які належать підприємству і які, напевно, буде перетворено на гроші чи використано іншим чином протягом року з дати складання бухгалтерського балансу
6	Г. В. Нашкерська [47]	грошові кошти, що вкладені для створення оборотних виробничих фондів і фондів обігу з метою забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції
7	І. О. Бланк [14]	сукупність майнових цінностей підприємства, що забезпечують поточну виробничо-комерційну діяльність підприємства та, що повністю споживають у процесі одного виробничо-комерційного циклу
8	Г. Г. Кірейцев	сукупність коштів, авансованих в оборотні виробничі фонди й фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації продукції
9	Т. А. Демченко [24]	вартість, авансована в кругообіг виробничих оборотних фондів і фондів обігу для забезпечення неперервності процесу виробництва й обігу
10	О. С. Філімоненков [56]	сукупність матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі й повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або 12 місяців із дати балансу (сировина, матеріали, готова продукція, грошові кошти тощо)
11	Ф.Ф.Бутинець [16]	грошові кошти та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу, або протягом дванадцяти місяців з дати балансу
12	А.С. Полторак [45]	сукупність фінансових і матеріальних активів, не обмежених у використанні, які обслуговують господарський процес і призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу або одного року з дати складання балансу та забезпечення безперервності виробничо-комерційного циклу

Продовження додатку А

13	Л.Г. Соляник [53]	сукупність матеріальних і фінансових активів, які шляхом структурної трансформації здійснюють безперервний кругообіг форм вартості з метою постійного відновлення процесу виробництва, одержання прибутку, підтримання нормальної ліквідності підприємства, і повинні повністю споживатися протягом одного календарного року чи операційного циклу
14	Н.В. Ізмайлова	грошові кошти, які повністю споживаються чи реалізуються впродовж одного виробничого циклу (або протягом 12 місяців) при здійсненні операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, що сприяє безперервності виробничо-комерційного циклу, а також дозволяє підтримувати достатній рівень ліквідності і прибутковості підприємства

Нормативні документи з контролю ефективності використання оборотних активів підприємства

№ пор.	Нормативний документ	Основні положення	При розкритті яких питань в роботі доцільно використовувати
1	«Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Закон України від 16.07.99 р. № 996–XIV	Наводяться терміни, основні принципи обліку та звітності, державне регулювання обліку, вимоги до первинних облікових документів, фінансова звітність	Для організації бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності
2	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Мінфіну від 30.11.99 р. № 291	Наведено новий план рахунків бухгалтерського обліку.	Бухгалтерський облік оборотних коштів
3	Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 Загальні вимоги до фінансової звітності від 07.02.2013 № 73 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 19. – С. 97.	Визначають зміст та форму балансу, загальні вимоги до розкриття його статей, особливості зменшення корисності активів, методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість, виробничі запаси, біологічні активи, грошові кошти та інші оборотні активи	Для складання звітності підприємства та організації обліку оборотних активів підприємства
4	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» від 20.10.1999 № 246 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 44. – С. 236.	Визначають зміст та форму балансу, загальні вимоги до розкриття його статей, особливості зменшення корисності активів, методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість, виробничі запаси, біологічні активи, грошові кошти та інші оборотні активи	Для складання звітності підприємства та організації обліку оборотних активів підприємства
5	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» від 08.10.1999 № 237 // . – С. 118.	Визначають зміст та форму балансу, загальні вимоги до розкриття його статей, особливості зменшення корисності активів, методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість,	Для складання звітності підприємства та організації обліку оборотних активів підприємства

Продовження додатку Б

6	<p>Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність» від 27.06.2013 № 628 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 43. – С. 118.</p>	<p>Визначають зміст та форму балансу, загальні вимоги до розкриття його статей, особливості зменшення корисності активів, методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість, виробничі запаси, біологічні активи, грошові кошти та інші оборотні активи</p>	<p>Для складання звітності підприємства та організації обліку оборотних активів підприємства</p>
7	<p>Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» від 25.02.2000 № 39 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 11. – С. 296.</p>	<p>Визначають зміст та форму балансу, загальні вимоги до розкриття його статей, особливості зменшення корисності активів, методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість, виробничі запаси, біологічні активи, грошові кошти та інші оборотні активи</p>	<p>Для складання звітності підприємства та організації обліку оборотних активів підприємства</p>
8	<p>Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» від 24.12.2004 № 817 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 2. – С. 587.</p>	<p>Визначають зміст та форму балансу, загальні вимоги до розкриття його статей, особливості зменшення корисності активів, методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість, виробничі запаси, біологічні активи, грошові кошти та інші оборотні активи</p>	<p>Для складання звітності підприємства та організації обліку оборотних активів підприємства</p>
9	<p>Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» від 18.11.2005 № 790 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 49. – С. 101.</p>	<p>Визначають зміст та форму балансу, загальні вимоги до розкриття його статей, особливості зменшення корисності активів, методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість, виробничі запаси, біологічні активи, грошові кошти та інші оборотні активи</p>	<p>Для складання звітності підприємства та організації обліку оборотних активів підприємства</p>
10	<p>П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів»</p>	<p>Визначають вплив змін валютних курсів при складанні фінансової звітності</p>	<p>Для складання звітності підприємства та організації обліку оборотних активів підприємства</p>

Продовження додатку Б

11	П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів» : Наказ Міністерства фінансів України від 24 грудня 2004 р. № 817 «Про положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів»	Визначають особливості зменшення корисності активів при складанні фінансової звітності	Для складання звітності підприємства та організації обліку оборотних активів підприємства
12	П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами»	Визначають особливості складання фінансової звітності за сегментами	Для складання звітності підприємства та організації обліку оборотних активів підприємства
13	Порядок подання фінансової звітності Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 р. № 419 про «Порядок подання фінансової звітності»	Визначає порядок подання фінансової звітності	Для складання звітності підприємства та організації обліку оборотних активів підприємства
14	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Мінфіну України від 10.01.07 р. № 2	Приведено рекомендації з бухгалтерського обліку запасів	Для складання звітності підприємства та організації обліку оборотних активів підприємства
15	Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені наказом Мінфіну України від 28.03.13 р. № 433	Приведено рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності	Для складання звітності підприємства та організації обліку оборотних активів підприємства
16	Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні Затверджене Постанова Правління Національного банку України від 29.12.17 р. № 148 (чинне з 05/01/2018р.)	Визначено порядок ведення касових операцій у національній валюті в Україні	Для складання звітності підприємства та організації обліку оборотних активів підприємства

Спеціальна література з контролю ефективності використання оборотних активів підприємства

№ з/п	Літературне джерело	Короткий зміст	Використання в роботі для удосконалення обліку, аналізу і контролю (аудиту)
1	Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: [навч. посіб.] / В. В. Сопко. – К. : КНЕУ, 2011. – 526 с.	Питання організації та методики економічного аналізу із застосуванням загально-наукових та інших загальних прийомів	Для проектування системи економічного аналізу оборотних активів
2	Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : [підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів] 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2009. – 912 с.	Дається визначення, оцінка та функції оборотних активів і їх складових, викладаються питання організації обліку	Для організації бухгалтерського обліку оборотних активів
3	Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку : монографія / С.Ф. Голов. – К. : ЦУЛ, 2007. – 522 с.	Дається визначення, оцінка та функції оборотних активів і їх складових, викладаються питання організації обліку	Для організації бухгалтерського обліку оборотних активів
4	Керимов В.Э. Бухгалтерский управленческий учет : учебник для вузов / В.Э. Керимов. – 8-е изд., изм. и доп. – М. : "Дашков и К", 2011. – 484 с.	Дається визначення, оцінка та функції оборотних активів і їх складових, викладаються питання організації обліку	Для організації бухгалтерського обліку оборотних активів
5	Коваленко Л.А. Особливості організації обліку дебіторської заборгованості на підприємстві / Л.А.Коваленко, Р.М. Циган // ВІСНИК ЖДГУ. Економічні науки. – 2008.- 1 (43). – с.62-67.	Дається визначення, оцінка та функції дебіторської заборгованості і її складових, викладаються питання організації обліку	Для організації бухгалтерського обліку оборотних активів
6	Чебанова Н.В. Бухгалтерський фінансовий облік : Навчальний посібник / Н.В. Чебанова, Ю.А. Василенко. – Київ: Видавничий центр “Академія“, 2002. – С. 169-191.	Питання синтетичного і аналітичного обліку оборотних активів	Для організації обліку оборотних активів
7	Губарик О. М. Оборотний капітал в управлінському обліку підприємства / О. М. Губарик // АгроСвіт. – 2013. – № 20. – С. 25–28	Розглянуті питання бухгалтерського обліку і звітності за Національними положеннями (стандартами)	Для організації обліку і звітності на підприємстві

Продовження додатку В

8	Берехтіна Л. О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства / Л. О. Берехтіна // Держава і регіони. Серія: Економіка і підприємництво. – 2011. – № 6. – С. 378–381	Питання методології обліку, аналізу та контролю оборотних активів	Для організації аналізу і контролю оборотних активів
9	Пархоменко О. П. Оборотний капітал в умовах глобальних викликів: формування та використання : [монографія] / О. П. Пархоменко. – Ноулідж, 2012. – 216 с.	Розглянуто питання аналізу господарської діяльності підприємства	Для економічного аналізу оборотних активів
10	Римарчук А. М. Економічна сутність оборотних активів та їх класифікація / А. М. Римарчук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 7. – С. 64–70.	Розглянуто питання сутності оборотних коштів та основні підходи до їх класифікації	Для економічного аналізу оборотних активів
11	Колумбет О.П. Методологія управлінського аналізу оборотних матеріальних активів в управлінні підприємством / О.П. Колумбет // Інноваційна економіка. – 2014. – №5. – С. 61–68.	Питання методології аналізу оборотних активів	Для організації аналізу оборотних активів

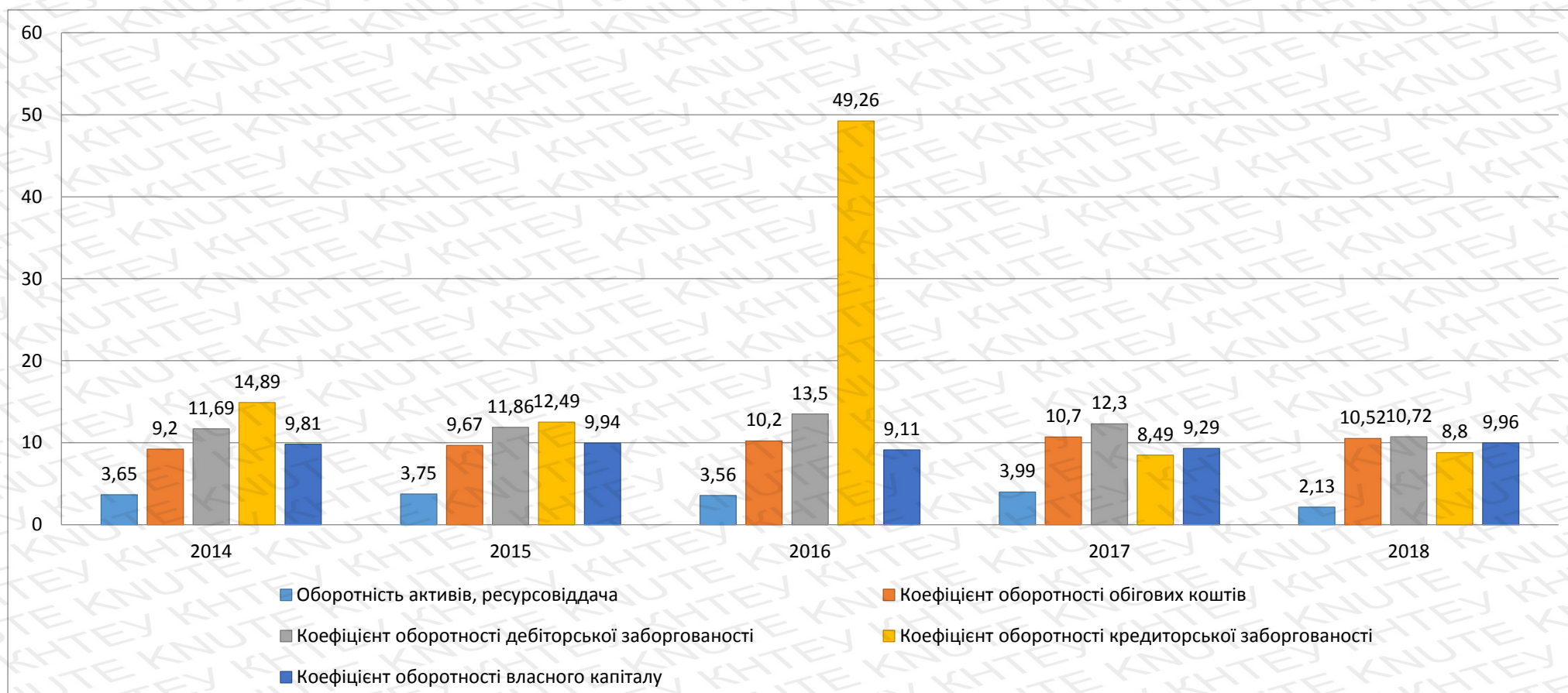
Оцінка структури і динаміки майна підприємства ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст», тис. грн

Показник	2014	Питома вага, %	2015	Питома вага, %	2016	Питома вага, %	2017	Питома вага, %	2018	Питома вага, %	Відхилення (+-), тис. грн		Темп приросту, %	
											2017/2016	2018/2017	2017/2016	2018/2017
1. Необоротні активи														
Нематеріальні активи	101,3	4,6	101,3	4,6	106,2	4,4	106,2	3,9	112,4	3,7	0,0	6,2	0	6%
Основні засоби	712,3	32,6	882,3	39,8	880,9	36,2	912,5	34,2	956,9	31,4	31,6	44,4	4%	5%
Довгострокові фінансові інвестиції	504,1	23,1	392,4	17,7	594,9	24,4	596,9	22,4	722,3	23,7	2	125,4	0	21%
Усього за розділом 1	1317,7	60,3	1376,0	62,1	1582	65,0	1615,6	60,6	1791,6	58,7	33,6	176	2%	11%
2. Оборотні активи														
Дебіторська заборгованість за товари	302,2	13,8	311,2	14,0	223,3	9,2	638	23,9	902,1	29,6	414,7	264,1	186%	41%
Дебіторська заборгованість за розрахунками	25,9	1,2	40,8	1,8	63,6	2,6	35,6	1,3	30,8	1	-28	-4,8	-44%	-13%
Інша поточна дебіторська заборгованість	354,7	16,2	357,1	16,1	356,5	14,6	338,5	12,7	322,2	10,6	-18	-16,3	-5%	-5%
Грошові кошти	152,8	6,7	89,6	4,0	192,1	7,9	37,1	1,4	5,2	0,2	-155	-31,9	-81%	-86%
Інші оборотні активи	32,1	1,5	41,2	1,9	16,3	0,7	0,7	0	0,2	0	-15,6	-0,5	-96%	-71%
Усього за розділом 2	867,7	39,7	839,9	37,9	851,8	35,0	1050,8	39,4	1260,5	41,3	199	209,7	23%	20%
Баланс	2185,3	100	2215,9	100	2433,8	100	2666,4	100	3052,1	100	232,6	385,7	10%	14%

**Структура дебіторської заборгованості за даними підприємства ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» за
2014–2018 рр.**

	31.12.14		31.12.15		31.12.16		31.12.17		31.12.18	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	302,2	44,3	311,2	43,9	223,3	34,7	638,0	63,0	902,1	71,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	25,9	3,8	40,8	5,8	63,6	9,8	35,6	3,5	30,8	2,5
Інша поточна дебіторська заборгованість	354,7	51,9	357,1	50,3	356,5	55,5	338,5	33,4	322,2	25,7
Усього	682,8	100,0	709,1	100,0	643,4	100,0	1012,1	100,0	1255,1	100,0

Динаміка показників оборотності ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст» протягом 2014–2018 рр.

Оцінка показників рентабельності ТОВ «Консалтингова Компанія «Голден Траст»

Показники	2014	2015	2016	2017	2018	Відхилення абсолютне, 2017-2016, тис. грн.	Відхилення абсолютне, 2018-2017, тис. грн.	Відхилення відносне, 2017-2016, %	Відхилення відносне, 2018-2017, %
Капітал підприємства, тис. грн.	2185,3	2215,9	2433,8	2666,4	3052,1	232,6	385,7	10	14
Дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	7985	8254	8657	10181,7	12152,6	1524,7	1970,9	18	19
Собівартість, тис. грн.	5821	6163	6354	8721	10251	2367,0	1530,0	37	18
Сума виробничих активів, тис. грн.	1317,7	1376	1582,1	1615,6	1791,6	33,5	176,0	2	11
Чистий прибуток, тис. грн.	750,3	610,1	857	291,7	700,6	-565,3	408,9	-66	140
Рентабельність продукції (5/3*100), %	12,88	9,90	13,5	3,3	6,8	-10,2	3,5	-76	106
Рентабельність виробничих активів (5/4*100), %	56,9	44,3	54,2	18,1	39,1	-36,1	21,0	-67	116
Рентабельність вкладеного капіталу (5/1*100), %	34,3	27,5	35,2	10,9	22,9	-24,3	12,0	-69	110
Рентабельність продажу (5/2*100), %	9,39	7,39	9,89	2,86	5,76	-7,03	2,90	-71,06	101,22